

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Kriminalistické a kriminologické aspekty nejzávažnějších
trestných činů**

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Kriminalistické a kriminologické aspekty nejzávažnějších
trestných činů**

Předkládá: Mgr. Jiří Pažout

Vedoucí práce: Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Mgr. Jiří PAŽOUT**
Osobní číslo: **R19M0300P**
Studijní program: **M0421A220004 Právo a právní věda**
Téma práce: **Kriminalistické a kriminologické aspekty nejzávažnějších trestných činů**
Zadávající katedra: **Katedra trestního práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Nejzávažnější trestné činy
3. Kriminalistické metodiky nejzávažnějších trestných činů
4. Kriminologické aspekty nejzávažnějších trestných činů
5. Psychologické a sociologické aspekty nejzávažnějších trestných činů
6. Nejzávažnější případy trestných činů
7. Závěr
8. Použitá literatura

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

1. PORADA, V., a kolektiv. : *Kriminalistika*. Plzeň: 2007. ISBN 978-80-7380-038-3
2. VAVERA, F., : *Kriminalistické aspekty v trestním právu*. Plzeň: 2013. ISBN 978-80-7380-450-3
3. GRIVNA, T., SCHEINOST, M., Zoubková, I., a kolektiv.: *Kriminologie*. Praha: 2019. ISBN 978-80-7598-554-5
4. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kolektiv.: *Kriminologie*. Praha: 2008. ISBN 978-80-7357-377-5
5. PORADA, V., HOLCR, K., a kolektiv.: *Policejní vědy*. Plzeň: 2011. ISBN 978-80-7380-314-8
6. STRAUS, J., VAVERA, F., : *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: 2010. ISBN 978-80-7380-258-5
7. SPURNÝ, J., : *Psychologie výslechu*. Plzeň 2010: ISBN 978-80-7380-153-3
8. MIŇHOVÁ, J., LOVASOVÁ, V., : *Psychopatologie*. Plzeň 2018. ISBN 978-80-7380-721-4
9. DRBOHLAV, A., : *Psychologie masových vrahů*. Praha 2015. ISBN 978-80-247-5599-1
10. DRBOHLAV, A., : *Psychologie sériových vrahů*. Praha 2013. ISBN 978-80-247-4371-4
11. ŠÁMAL, P., : *Rozsudek smrti vykonán*. Fortuna Libri 2021. ISBN 978-80-7546-327-2
12. SKAČANI, M., : *Příběh muže který zabíjel z lásky*. ISBN 978-80-260-4740-7
13. PLACHÝ, J., PEJČOCH, I., Masarykovy oprátky. ISBN 978-80-87567-21-0
14. *SZ. Trestní právo. Plzeň: 2021*. ISBN 978-80-7380-867-9
15. *ÚZ. Trestní předpisy č. 1389. Sagit, 2020*. ISBN 978-80-7488-424-5
16. *ÚZ. Občanský zákoník č.1275. Sagit, 2018*. ISBN 978-80-7488-308-8
17. FENYK, J., ČISAŘOVÁ, D., GRIVNA, T., a kolektiv.: *Trestní právo procesní*. Praha 2015. ISBN 978-80-7478-750-8
18. FENYK, J., ČISAŘOVÁ, D., GRIVNA, T., a kolektiv.: *Trestní právo hmotného*. Praha 2014. ISBN 978-80-7478-616-7

Vedoucí diplomové práce: **Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **30. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.
vedoucí katedry

V Plzni dne 8. srpna 2022

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, březen 2023

.....

Mgr. Jiří Pažout

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu mé diplomové práce panu doc. JUDr. Františku Vaverovi, Ph.D., LL.M. za jeho cenné rady a odbornou pomoc.

Dále bych chtěl také poděkovat panu prof. MUDr. Miroslavu Hirtovi, CSc. za odborný názor a poznatky z oblasti soudního znalce v oboru soudního lékařství.

A v neposlední řadě také děkuji své přítelkyni a celé rodině za podporu a toleranci během celého studia.

OBSAH

ABSTRAKT	3
ÚVOD.....	4
1. NEJZÁVAŽNĚJŠÍ TRESTNÉ ČINY	6
1.1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	6
1.1.1 KRIMINALISTIKA	6
1.1.2 KRIMINOLOGIE.....	7
1.1.3 VRAŽDA A ZABITÍ	7
1.2 TRESTNÝ ČIN.....	8
1.2.1. OBJEKT TRESTNÉHO ČINU	10
1.2.2 OBJEKTIVNÍ STRÁNKA TRESTNÉHO ČINU	11
1.2.3 SUBJEKT TRESTNÉHO ČINU.....	11
1.2.4 SUBJEKTIVNÍ STRÁNKA TRESTNÉHO ČINU.....	12
1.3 DĚLENÍ TRESTNÝCH ČINŮ.....	12
1.3.1 DLE ZÁVAŽNOSTI	13
1.3.3 DLE TRESTNÍHO ZÁKONÍKU (ZÁKON Č. 40/2009 SB.)	13
1.3.4 MOŽNÉ TRESTY (ZÁKON Č. 40/2009, § 54 Odst. 3 SB.).....	14
2. KRIMINALISTICKÉ METODIKY NEJZÁVAŽNĚJŠÍCH TRESTNÝCH ČINŮ	16
2.1 KRIMINALISTICKÁ CHARAKTERISTIKA NEJZÁVAŽNĚJŠÍCH TRESTNÝCH ČINŮ.	16
2.2 KRIMINALISTICKÉ METODIKY VYŠETŘOVÁNÍ TRESTNÝCH ČINŮ PROTI ŽIVOTU	18
2.2.1 KRIMINALISTICKÉ STOPY (MATERIÁLNÍ).....	18
2.2.2 SPECIFIKA PŘEDMĚTU VYŠETŘOVÁNÍ TRESTNÉHO ČINU VRAŽDY	19
2.2.3 SPECIFIKA ZAHAJOVACÍCH KRIMINALISTICKÝCH ÚKONŮ PŘI VYŠETŘOVÁNÍ VRAŽDY	19
2.2.4 TYPICKÉ KRIMINALISTICKÉ NÁSLEDNÉ VYŠETŘOVACÍ ÚKONY	22
2.3 KRIMINALISTICKÁ PREVENCE A ZAPOJENÍ VEŘEJNOSTI DO VYŠETŘOVÁNÍ	23
3. KRIMINOLOGICKÉ ASPEKTY NEJZÁVAŽNĚJŠÍCH TRESTNÝCH ČINŮ	25
3.1 KRIMINOLOGICKÉ ASPEKTY TRESTNÉHO ČINU VRAŽDY	25
3.1.1 OSOBA PACHATELE TRESTNÉHO ČINU	25
3.2.1 TYPOLOGIE PACHATELE TRESTNÉHO ČINU	26
3.2.2 OBĚŤ TRESTNÉHO ČINU	26
3.2 SOCIÁLNÍ KONTROLA Z POHLEDU KRIMINOLOGIE.....	27
4. PSYCHOLOGICKÉ A SOCIOLOGICKÉ ASPEKTY NEJZÁVAŽNĚJŠÍCH TRESTNÝCH ČINŮ	30
4.1 PSYCHOLOGICKÉ PROFILOVÁNÍ.....	30
4.1.2 ZPŮSOB UTAJENÍ VRAŽDY	33
4.1.3 POČET OBĚTÍ VRAŽDY	33
4.2 POSTUP PŘI SESTAVOVÁNÍ PSYCHOLOGICKÉHO PROFILU PACHATELE	34
4.3 VYTVOŘENÍ MODELU CHOVÁNÍ PACHATELE VRAŽDY	35
4.4 MOTIVACE A DŮVODY PACHATELE VRAŽDY.....	37
4.4.1 SEXUÁLNÍ VRAŽDY.....	37
4.4.2 VRAŽDY MOTIVOVANÉ ZISKEM.....	38
4.4.3 VRAŽDY VYCHÁZEJÍCÍ Z KONFLIKTU	38
4.4.4 VRAŽDY NOVOROZENCŮ JEJICH MATKOU	38
4.4.5 SÉRIOVÉ VRAŽDY.....	38
4.5 FAKTICKÉ VYTVOŘENÍ PSYCHOLOGICKÉHO PROFILU PACHATELE VRAŽDY.....	39

4.6 SOCIOLOGICKÉ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ OSOBNOST PACHATELE VRAŽD.....	40
5.NEJZÁVAŽNĚJŠÍ PŘÍPADY TRESTNÝCH ČINŮ	44
5.1 NEJZÁVAŽNĚJŠÍ PŘÍPADY TRESTNÉ ČINNOSTI, KTERÉ SE ZAPSALY DO HISTORIE KRIMINALISTIKY A KRIMINOLOGIE	44
5.2 SÉRIOVÍ VRAZI	44
5.2.1 JIŘÍ STRAKA	44
5.2.2 IVAN ROUBAL.....	45
5.2.3 JAROSLAV STODOLA A DANA STODOLOVÁ.....	45
5.3 MASOVÍ VRAZI	46
5.3.1 OLGA HEPNAROVÁ	46
5.3.2 VLADIMÍR LULEK	47
5.3.3 PAVEL PECA	47
5.4 STATISTICKÉ SROVNÁNÍ.....	47
5.5 RESOCIALIZACE PACHATELŮ NEJZÁVAŽNĚJŠÍCH TRESTNÝCH ČINŮ	48
5.6 DŮVODY A DŮSLEDKY PROPUŠTĚNÍ PACHATELE Z VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY	50
ZÁVĚR.....	53
RSUMÉ.	55
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	56
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	60
SEZNAM PŘÍLOH	61

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá problematikou nejzávažnějších trestných činů. V první kapitole jsou vymezeny základní pojmy a přiblížen obecný výklad trestných činů. Druhá kapitola zahrnuje trestné činy z pohledu kriminalistiky a zaměření na metodiku a vyšetřování těch nejzávažnějších případů. Práce se dále zabývá kriminologickými aspekty převážně trestného činu vraždy. Předposlední kapitola je věnována především jednotlivým postupům při sestavování psychologického profilu pachatele a faktorům ovlivňující osobnost. Poslední kapitola se zabývá vybranými případy trestných činů, které se zapsaly do historie, resocializací, důsledky a důvody možného propuštění. Základním cílem této práce je seznámení s trestnou činností, trestními činy, jejich klasifikováním a možnými tresty. Subcílem práce je komparace a následná analýza vyšetřovacích metod nejzávažnějších trestných činů.

Klíčová slova:

Trestný čin, kriminalistika, kriminologie, vražda, zabití, pachatel trestné činnosti, oběť, metodika, typologie, sériové vraždy, resocializace.

ABSTRACT

This diploma thesis deals with the issue of the most serious crimes. In the first chapter, the basic terms are defined and the general interpretation of criminal acts is presented. The second chapter includes crimes from the perspective of criminology and a focus on the methodology and investigation of the most serious cases. The following chapter deals with the criminological aspects of mainly the crime of murder. The penultimate chapter is devoted to the field of psychology, especially to individual procedures in compiling the psychological profile of the offender. And from the point of view of sociology, factors influencing personality. The last chapter deals with selected cases of crimes that went down in history. Resocialization, consequences and reasons for possible release. The basic goal of this thesis is to get acquainted with criminal activity, criminal acts, their classification and possible punishments. The sub-goal of the thesis is the comparison and subsequent analysis of investigative methods of the most serious crimes.

Keywords:

Crime, criminology, criminology, murder, killing, perpetrator, victim, methodology, typology, serial murders, resocialization.

ÚVOD

Společnost má v rámci svého fungování stanovené principy a pravidla, jejichž dodržování prostřednictvím různých institucí vymáhá vůči každé osobě. Mezi tato pravidla řadíme zejména vymezení možného jednání a chování, které je v souladu se stanovenými právními předpisy, které si každý stát vymezuje samostatně.

Zákony mají společnost, a každou osobu v ní obsaženou, chránit před nekalým jednáním pachatelů trestných činů. Trestné činy lze rozdělit do mnoha kategorií, přičemž méně společensky škodlivé a závažné trestné činy nazýváme přečiny, zatímco trestné činy společensky škodlivější nazýváme zločiny.

I tyto zločiny ovšem dále lze rozdělit na kategorii takzvaně nejzávažnějších trestných činů. Nejzávažnější trestné činy jsou také hlavním tématem této práce. I když je možné nejzávažnější trestné činy rozdělit také do více kategorií, především pak dle objektu, vůči němuž jsou páčány, pro tuto práci budou nejdůležitějším tématem nejzávažnější trestné činy, které jsou směřovány vůči lidskému zdraví a především pak proti životu. Z logiky věci tedy bude v této práci nejčastěji poukazováno na trestný čin vraždy, popřípadě trestného činu zabití.

Hlavním cílem této práce je především teoretické vymezení celkové problematiky, týkající se nejzávažnějších trestných činů, které jsou vedeny vůči lidskému zdraví a především lidskému životu.

Díličními cíli budou poté odpovědi na otázky, jaké jsou typické kriminalistické metody vyšetřování nejzávažnějších trestných činů, konkrétně trestného činu vraždy a také jaké jsou kriminologické, psychologické a částečně také sociologické aspekty trestného činu vraždy.

Metodou, kterou v této práci využiji, bude komparace, tedy srovnání mnoha odborných zdrojů, které se výše uvedenou problematikou zabývají a následná analýza těchto informací.

Nejprve se v této práci budu věnovat vymezením základních pojmů, které budou v této práci využity, především pak bude stručněji vymezen pojem trestného činu a jeho náležitostí. Následovat bude rozdělení trestných činů.

Následující kapitola se bude týkat kriminalistiky, respektive kriminalistických metod, které jsou v praxi využívány při vyšetřování nejzávažnějších trestných činů, konkrétně pak při vyšetřování vraždy.

V další kapitole se práce bude zabírat kriminologickými aspekty nejzávažnějších trestných činů, především pak opět činu vraždy.

Následovat bude poté charakterizování psychologického profilu pachatele nejzávažnějších trestných činů vůči zdraví a životu, přičemž bude také podrobněji vysvětleno jak se takovýto psychologický profil pachatele vraždy či zabití sestavuje.

Následující kapitola se stručně zaměří také na sociologické faktory, které mají vliv na pachatele nejzávažnějších trestných činů.

Poslední dvě kapitoly se posléze budou věnovat možné resocializaci pachatelů té nejzávažnější trestné činnosti a také důvodům a důsledkům možného propuštění pachatelů těchto trestných činů z výkonu trestu odnětí svobody.

1. NEJZÁVAŽNĚJŠÍ TRESTNÉ ČINY

Nejzávažnější trestné činy jsou ty, které způsobují velkou újmu na lidském životě, majetku nebo veřejném zájmu. Mezi ně řadíme vraždu, únos, týrání a sexuální násilí.

Vražda patří mezi nejzávažnější trestné činy. Vyznačuje se především enormní nebezpečností pro společnost a také trestní zákoník vraždu považuje za zvlášť závažný trestný čin. V § 140 trestního zákoníku je vražda charakterizována jako trestný čin, který je proveden tím, že pachatel úmyslně usmrtí jinou osobu. V případě tohoto trestného činu je trestní sazba stanovena na dobu deseti až osmnácti let odnětí svobody. V případě rozmyslu a dlouhodobé přípravy vraždy bude pachatel odsouzen k trestu odnětí svobody na dobu dvanácti až dvaceti let. V případě kvalifikované skutkové podstaty či specifických znaků provedení vraždy je možné pachateli udělit také výjimečný trest odnětí svobody.

Dalšími vážnými trestnými činy jsou například ozbrojená loupež, terorismus, vydírání, podvod a korupce. Tyto zločiny mají škodlivý dopad na společnost jako celek, a to nejen z hlediska bezpečnosti, ale také z hlediska hospodářské stability a důvěry v instituce a právní systém. Z tohoto důvodu jsou nejzávažnější trestné činy postihovány přísnými tresty v souladu s právním systémem dané země.

1.1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

1.1.1 Kriminálnístika

Prvním důležitým pojmem, který se bude v podstatné části této práce vyskytovat, je pojem kriminálnístika. Kriminálnístiku není možné charakterizovat prostřednictvím jediné definice. Kriminálnístiku můžeme obecně označit za vědecký obor, který slouží společnosti v tom ohledu, že se jí snaží ochránit před jakýmkoli kriminálním jednáním, a to především tím, že se snaží objasňovat již provedené trestné činy, odhaluje pachatele těchto trestných činů, zkoumáním a vyhledáváním kriminálních stop. Tyto stopy jsou vyhledávány a zkoumány prostřednictvím kriminálních metod a kriminálnístičeskými prostředky. Kriminálnístika vychází především z technologických možností, které jí technologický vývoj nabízí. Z tohoto důvodu lze konstatovat, že je takřka jisté, že další kriminálnístičeské techniky či metody budou teprve v budoucnu vynalezeny. Kriminálnístika je také multivědeckým oborem, ovšem současně samostatnou vědeckou disciplínou.

Velmi úzce spolupracuje s přírodními, právními či technickými vědeckými disciplínami. Mezi hlavní spolupracující obory řadíme například fyziku, chemii, biologii, forenzní obory, kriminologii či antropologii.¹

1.1.2 Kriminologie

Kriminologie je další vědeckou disciplínou, která je pro zkoumání nejzávažnějších trestných činů, a stejně tak pro tuto práci, velmi důležitá. Kriminologie se v rámci svého zkoumání zabývá především pachatelem a obětí trestného činu a také kontrolou a prevencí kriminality ze strany společnosti, popřípadě kriminální etiologií. Kriminologie je ve společnosti zastoupena především z toho důvodu, aby jí získané výsledky dopomohly ke kvalitnější společnosti, v níž nebude zastoupení trestných činů nikterak výrazné.²

Kriminologie je obecně vzato odvětvím, které se zabývá společenskou kriminalitou. Neshody panují především v tom ohledu, co se kriminalitou vlastně rozumí. Někteří odborníci tvrdí, že za kriminalitu můžeme považovat pouze veškerou trestnou činnost v rámci společnosti. Naopak další odborníci tvrdí, že kriminalitou nazýváme veškeré společensky škodlivé jednání, tedy i takové, které nelze postihovat na základě zákona či dalších právních předpisů.³

1.1.3 Vražda a zabití

Tyto pojmy jsou pro tuto práci velmi důležité, jelikož se jedná o jedny z typů nejzávažnějších trestných činů. Konkrétně se jedná o nejzávažnější trestné činy, které jsou směřovány vůči lidskému životu. Vraždou dle § 140 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, je jednání, které jiné osobě způsobí smrt. Vražda je úmyslným trestným činem, tedy musí být vždy spáchána s jasným úmyslem pachatele usmrtit jinou osobu. Oproti tomu trestný čin zabití je dle § 141 trestního zákoníku jednání, kdy pachatel jiné osobě přivodí smrt v důsledku úleku, rozrušení či jiného právně omluvitelného emočního stavu.

Vražda i zabití jsou trestné činy násilné, jejichž objektem je nejcennější entita každého z nás, tedy samotný život. Tyto trestné činy jsou tedy zařazeny do

¹ MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: C.H. Beck, 2001. Beckovy mezioborové učebnice. s. 6. ISBN 80-7179-362-0.

² TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010. s. 169. ISBN 978-80-247-2982-4.

³ HOLCR, Květoň. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2009. Student (Leges). s. 10. ISBN 978-80-87212-27-1.

nejzávažnějších trestných činů také z toho důvodu, že pachatelům je možné za tyto trestné činy uložit dle trestního zákoníku nejvyšší možné tresty tedy trest výjimečný či trest odnětí svobody na doživotí. Dle Listiny základních práv a svobod, konkrétně článku 6, má každý jedinec právo na svůj život a nikdo současně nesmí být svévolně svého života zbaven.

Trestný čin vraždy je velmi často jednáním, jímž se zabývá výše charakterizovaná kriminalistika i kriminologie. Pachatelé vražd mohou být jak velmi inteligentní jedinci, tak také osoby, které disponují nízkým, popřípadě vůbec žádným, vzděláním, primitivním myšlením či naprostým nedostatkem sebeovládání.⁴

Velmi často je mezi pachatelem vraždy či zabití a jeho obětí vzájemný bližší vztah. Obecně se považuje za doložené, že pouze ve 20 % případů vražd se pachatel se svou obětí neznal. Naopak skoro v 50 % případů jsou pachatel s obětí ve velmi blízkém, popřípadě rodinném vztahu.⁵

1.2 TRESTNÝ ČIN

Tento pojem lze považovat za naprosto zásadní pojem, který je nutné pro další pochopení této práce podrobněji vysvětlit.

Trestné činy se dle společenské škodlivosti a závažnosti dělí na zločiny a přečiny. Obě kategorie jsou samozřejmě společensky odsouzeníhodné. Trestným činem obecně může být dle českého právního řádu pouze jednání, které je upraveno v zákoně, respektive, jehož znaky jsou charakterizovány v trestním zákoníku.⁶

V současné době je trestný čin charakteristickým jednáním, které musí naplňovat řadu specifických znaků. Jedná se zejména o protizákonnost tohoto jednání, o vymezení skutkové podstaty trestného činu a také o obecné znaky subjektu, přičemž se rozlišuje, zda se jedná o fyzickou či právnickou osobu.⁷

⁴ OSMANČÍK, Otakar. *Násilná kriminalita*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1992. s. 49

⁵ NOVOTNÝ, Oto. *Kriminologie*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004. s. 145-146. ISBN 80-7357-026-2.

⁶ CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). s. 68. ISBN 978-80-7380-583-8.

⁷ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRÍVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 91. ISBN 978-80-7552-358-7.

Konkrétní definici trestného činu v trestním zákoníku nalezneme v § 13 odst. 1. Zde je uvedeno, že trestným činem je jakékoli jednání, které je označeno v zákoně jako trestné, a které současně také vykazuje specifické znaky, které jsou taktéž v zákoně uvedeny. V odstavci 2 je poté uvedeno, že trestní odpovědnost každého pachatele je podmíněna jeho úmyslem, ovšem pouze v těch případech, kdy není uvedeno, že trestného činu je možné docílit také jednáním z nedbalosti.

Pro zcela jednoznačné vymezení nezákonného jednání, které může být označeno za trestný čin, je nezbytné, aby v trestním zákoníku byly konkretizovány typické a specifické znaky, které budou daný trestný čin upřesňovat a vymezovat. Tyto znaky musí být v případě jednání pachatele naplněny z toho důvodu, aby bylo možné uznat, že byla jednáním naplněna takzvaná skutková podstata trestného činu. Skutková podstata každého trestného činu shrnuje podstatné znaky daného činu a díky ní můžeme jednotlivé trestné činy od sebe navzájem odlišovat. Skutková podstata musí být v každém případě určena zcela jednoznačně a přesně, aby nebylo v případě naplnění pochyb o spáchání trestného činu. Skutkovou podstatu můžeme charakterizovat jako soubor typických fakultativních a obligatorních prvků, které jsou v každém trestném činu obsaženy.⁸

Jednoznačnost a přesnost skutkových podstat je důležitá především z důvodu, aby bylo možné určit konkrétní pravidla lidského jednání a ochrany společnosti. Skutkové podstaty jednotlivých trestných činů určují společnosti – jaké jednání je trestné a jaké nikoli. Jednotlivé znaky skutkové podstaty trestných činů se dělí do čtyř kategorií, a to na objekt trestného činu, objektivní stránku trestného činu, subjekt trestného činu a subjektivní stránku trestného činu.⁹

Skutková podstata trestných činů má také významný vliv na rozlišení jednotlivých stupňů nezákonného jednání pachatele. Ne každé porušení právních předpisů je totiž trestným činem, může se v praxi jednat například o přestupky, popřípadě jiné správní porušení právních předpisů. Trestný čin od přestupku se obecně odlišuje mírou společensky škodlivého jednání pachatele. Obecně není tato hranice společenské škodlivosti nikterak konkretizována. Výjimkou jsou určité

⁸ CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). s. 68. ISBN 978-80-7380-583-8.

⁹ NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s. 95. ISBN 978-80-7380-651-4.

typy trestných činů majetkových, kde je určena konkrétní výše škody, kdy v případě jejího překročení se namísto přestupku jedná o trestný čin.¹⁰

1.2.1. Objekt trestného činu

Za objekt jakéhokoli trestného činu považujeme veškeré hodnoty, které jsou pro společnost důležité a z tohoto důvodu jsou chráněny prostřednictvím právních předpisů. Tyto hodnoty jsou vesměs chráněny prostřednictvím jiných právních podkladů než trestním zákoníkem. Ovšem trestní právo tyto hodnoty chrání opakovaně a slouží jako takzvaná poslední instance. Využívá se tedy v subsidiárním postavení oproti jiným právním odvětvím a v případech, kdy již byla další ochrana hodnot vyčerpána. Jedná se o využití poslední ochranné instance, takzvaný proces ultima ratio.¹¹

Objekty trestného činu dělíme do tří základních kategorií na objekty druhové, objekty individuální a objekty obecné. Druhové objekty se označují také jako objekty skupinové, které vymezují jednotlivé společné znaky druhově podobných trestných činů. Obecné objekty trestného činu jsou poté hodnoty, které jsou základními hodnotami celé společnosti.¹²

Individuální objekty jsou poté o mnoho specifičtějšími objekty trestného činu, jelikož se týkají jednotlivých a konkrétních zákonných ustanovení. Tyto objekty mohou být primární, obligatorní, sekundární či fakultativní.¹³

Od objektu musíme vždy odlišovat takzvaný předmět trestného činu, což představuje určitý specifický hmatatelný předmět, jež je trestnou činností poškozen. Předmět trestného činu je ovšem na rozdíl od objektu, pouhým sekundárním prvkem skutkové podstaty jakéhokoli trestného činu.¹⁴

¹⁰ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice právní instituty. S. 169-173. ISBN 978-80-7400-456-8.

¹¹ NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s. 102. ISBN 978-80-7380-651-4.

¹² NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s. 102-103. ISBN 978-80-7380-651-4.

¹³ NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s. 103-104. ISBN 978-80-7380-651-4.

¹⁴ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. s. 272. ISBN 978-80-7179-082-2.

1.2.2 Objektivní stránka trestného činu

Objektivní stránkou každého trestného činu rozumíme jeho obecné následky, a především pak konkrétní jednání pachatele trestného činu. Samotné konkrétní jednání pachatele a následky tohoto jednání tvoří dohromady důležitý znak trestného činu stejně jako příčinná souvislost mezi jednáním pachatele a následky jeho jednání. Společně s těmito obligatorními znaky tvoří objektivní stránku každého trestného činu také fakultativní znaky, mezi něž řadíme například místo, kde k trestnému činu došlo, způsob provedení trestného činu pachatelem či prostředek, jímž byl trestný čin spáchán.¹⁵

Samotné jednání pachatele lze považovat za naprosto stěžejní znak trestné činnosti, jelikož bez jednání by nevznikla trestní odpovědnost pachatele a tedy ani trestný čin. Jednáním rozumíme jakýkoli projev vůle pachatele, přičemž je irelevantní, zda pachatel jednal omisivně či komisivně, tedy že jednal, ač jednat neměl, či nejednal v případech, kdy jednat měl.¹⁶

1.2.3 Subjekt trestného činu

Subjektem trestného činu je zjednodušeně a obecně řečeno pachatel trestného činu. Pachatelem trestného činu může být prakticky kdokoli. V případě, že daný trestný čin může spáchat jakákoli fyzická či právnická osoba, hovoříme o takzvaném subjektu obecném. Subjektem konkrétním či speciálním poté nazýváme pachatele, který, aby mohl spáchat určitý trestný čin, musí disponovat specifickými znaky či dovednostmi a vlastnostmi.¹⁷

Obecný subjekt může spáchat například nejzávažnější typy trestných činů jako je právě vražda, ublížení na zdraví či další. Tyto trestné činy totiž smí spáchat kdokoli, kdo je plně způsobilý, přičetný a dovršil již patnáctý rok života.¹⁸

¹⁵ CHMELÍK, Jan. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Praha: Linde, 2009. Vysokoškolské právnické učebnice. s. 87 a 97. ISBN 978-80-7201-785-0.

¹⁶ CHMELÍK, Jan. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Praha: Linde, 2009. Vysokoškolské právnické učebnice. s. 87. ISBN 978-80-7201-785-0.

¹⁷ NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s. 120. ISBN 978-80-7380-651-4.

¹⁸ CHMELÍK, Jan. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Praha: Linde, 2009. Vysokoškolské právnické učebnice. s. 111. ISBN 978-80-7201-785-0.

1.2.4 Subjektivní stránka trestného činu

Subjektivní stránka trestného činu značí vnitřní aspekt konkrétního trestného činu. Prakticky se jedná o vnitřní nastavení pachatele trestného činu. V praxi tedy za subjektivní stránku trestného činu považujeme zejména pachatelovo zavinění, což je obligatorním znakem subjektivní stránky trestného činu, a posléze také pachatelovu pohnutku, jeho cíl, popřípadě jeho záměr, s nímž trestný čin spáchal.¹⁹

Zaviněním rozumíme osobní emoční vztah daného pachatele k jeho jednání a také ke skutečnostem, díky nimž je spáchán trestný čin. K tíži pachatele je tedy v praxi možné přiznávat ty skutečnosti, k nimž se pojí jeho zavinění a to buďto úmyslné, či nedbalostní.²⁰

Zavinění, jakožto subjektivní stránku trestného činu nelze nikdy přičítat pachateli, který nebyl v době spáchání činu příčetný. Nepříčetnost, která je dokázána v trestním řízení, je vylučujícím prvkem zavinění a trestní odpovědnosti pachatele.²¹

Určitou výjimku představuje například takzvaná situace *actio libera in causa culposa*. Tento latinský pojem označuje situaci, kdy se pachatel do stavu nepřičetnosti či omezené přičetnosti dostane vlastní vinou. Typickým příkladem je požití drog či alkoholických nápojů, v jehož důsledku spáchá pachatel trestný čin. V takovýchto případech nebude brán na omezenou přičetnost pachatele zřetel a pachatel tedy bude za své jednání plně trestně odpovědný.²²

1.3 DĚLENÍ TRESTNÝCH ČINŮ

Jednotlivé trestné činy se mohou dělit do vícera kategorií a to podle různých kritérií. V této části práce si představíme dělení podle závažnosti, dělení dle trestního zákoníku (zákon č.40/2009 Sb.) a dle možných uložených trestů (zákon č. 141/1961 Sb).

¹⁹ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRIVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 99. ISBN 978-80-7552-358-7.

²⁰ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRIVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 99. ISBN 978-80-7552-358-7.

²¹ NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s. 88. ISBN 978-80-7380-651-4.

²² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). s. 212-213. ISBN 978-80-7502-236-3.

1.3.1 Dle závažnosti

Tento typ dělení trestných činů vychází z hodnoty společenské škodlivosti a také z hodnot, které jsou chráněny zákonem. Obecně lze konstatovat, že logicky bude více chráněn život a zdraví člověka, popřípadě celonárodní hodnoty, než například majetek. Mezi méně závažné trestné činy řadíme například přečiny, kam lze zařadit veškeré trestné činy spáchané z nedbalosti, popřípadě také trestné činy úmyslné, za něž nelze dle trestního zákoníku uložit vyšší trest, než 5 let odnětí svobody. Za zločiny poté považujeme veškeré trestné činy spáchané s úmyslem, za něž lze uložit trest odnětí svobody v trvání od pěti do deseti let. Do třetí kategorie obzvláště závažných trestných činů poté zařazujeme trestné činy úmyslné, za něž lze uložit trest odnětí svobody v minimální délce deseti let. Za specifický typ trestných činů, který ovšem není speciální kategorií, považujeme nejzávažnější trestné činy, o nichž byla zmínka již v úvodu této práce. Tyto činy charakterizují především objekty a hodnoty, které jsou těmito trestnými činy porušeny, respektive chráněny zákonem. Za nejzávažnější trestné činy může být uložen výjimečný trest odnětí svobody či dokonce trest odnětí svobody na doživotí. Jedná se především o trestné činy vraždy, vlastizrady či genocidy.²³

1.3.2 Nejzávažnější trestné činy v České republice

1. trestné činy proti životu § 140–144 Tr.Z.,
2. trestné činy obecně ohrožující § 272 Tr.Z.,
3. trestné činy proti základům České republiky, cizího státu a mezinárodní organizace § 309, § 311, § 312 Tr.Z.,
4. trestné činy proti lidskosti § 400–401, § 411–415 Tr.Z.²⁴

1.3.3 Dle trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.)

Trestné činy se také mohou dělit dle objektu, vůči němuž směřují. Toto rozdělení zřejmě nejkvalitněji a nejefektivněji určuje trestní zákoník. Tento zákon rozděluje trestné činy do jednotlivých hlav, přičemž v Hlavě I. se nachází trestné činy vůči zdraví a životu. Mezi tyto trestné činy řadíme například vraždu - § 140, zabití - § 141, či ublížení na zdraví - § 146. V Hlavě II. se poté nachází trestné činy

²³ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRIVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 27. ISBN 978-80-7552-358-7.

²⁴ *Trestní předpisy: redakční uzávěrka 1.6.2022* Ostrava: Sagit, 2022. ÚZ. s. 26 ,47, 112. ISBN 978-80-7488-530-3.

proti svobodě, osobnosti, soukromí a listovního tajemství. Zde zařazujeme například trestný čin zbavení osobní svobody - § 170 či vydírání - § 175. V Hlavě III. poté nalezneme trestné činy směřované proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Typickým trestným činem spadajícím do této kategorie je znásilnění - § 185. Hlava IV. obsahuje trestné činy proti rodině a dětem, přičemž zde zařazujeme například trestný čin zanedbání povinné výživy - § 196 či týrání svěřené osoby - § 198. V Hlavě V. se setkáváme s trestnými činy proti majetku, kde můžeme nalézt například trestný čin krádeže - § 205 a v Hlavě VI. poté s trestnými činy hospodářskými. V této kategorii se nachází například trestný čin padělání a pozměňování peněz v § 233 či neoprávněná výroba peněz - § 237.

Dále se v Hlavě VII. – Hlavě XIII. trestního zákoníku setkáme s rozdělením trestných činů na trestné činy obecně nebezpečné, trestné činy proti životnímu prostředí, trestné činy proti České republice či mezinárodním organizacím, trestné činy proti pořádku v rámci věcí veřejných, trestné činy vůči branné povinnosti, trestné činy vojenské či trestné činy proti lidskosti, proti míru a trestné činy válečné.

1.3.4 Možné tresty (zákon č. 40/2009, § 54 odst. 3 Sb.)

Za jednotlivé trestné činy posléze může být uložena spravedlivá sankce. Za trestný čin může být jako za jediné porušení právních předpisů uložen soudem takzvaný trest. Veškeré druhy trestů jsou vymezeny v § 52 písm. a) - l) trestního zákoníku a jedná se o trest odnětí svobody, trest domácího vězení, obecně prospěšné práce, propadnutí majetku, peněžité tresty, propadnutí věci, zákaz činnosti, zákaz pobytu, zákaz vstupu na kulturní, společenské či sportovní akce, ztrátu čestných titulů či vyznamenání, ztrátu vojenské hodnosti či trest vyhoštění ze země.

Dle trestů se trestné činy dělí podle toho, jaký trest za jejich spáchání lze udělit. Za nejzávažnější trestné činy, lze logicky udělit nejtvrděší a nejdelsí typ trestu, tedy nepodmíněný trest odnětí svobody v dlouhém trvání. Naopak za méně závažné přečiny lze udělit buďto podmíněné tresty, popřípadě například pouze trest obecně prospěšných prací.

Výjimečným trest je trest odnětí svobody nad dvacet let až třiceti let, nebo doživotní trest (doživotí). Podmínkou pro uložení výjimečného trestu je § 54 odst. 1 podle něhož může být trest uložen jen za zvlášť závažný zločin. V odstavci dva je uvedena podmínka možnost nápravy, která ztížená. Odstavec tři nám přímo

rozděluje trestné činy, za které je možno takto vysoké tresty uložit. Celkový počet trestných činů, za které je možné doživotní trest uložit je jedenáct.²⁵

Úplně nejvyšším trestem v České republice byl trest smrti, který byl zrušen 2. května 1990 a nahradil ho právě zmiňovaný trest doživotí.

²⁵ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GŘIVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 369-370. ISBN 978-80-7552-358-7.

2. KRIMINALISTICKÉ METODIKY NEJZÁVAŽNĚJŠÍCH TRESTNÝCH ČINŮ

2.1 KRIMINALISTICKÁ CHARAKTERISTIKA NEJZÁVAŽNĚJŠÍCH TRESTNÝCH ČINŮ

Zcela jistě se shodneme, že život a zdraví každého člověka je to nejcennější, co člověk může mít. Stejně tak společnost v rámci svých hodnot, staví život a zdraví na první místo. Samotný trestní zákoník uvedl trestné činy proti životu a zdraví do Hlavy I., jelikož je nutné lidský život a zdraví chránit na prvním místě.

Vyšetřování jakéhokoli trestného činu probíhá prostřednictvím kriminalistického vyšetřování, prostřednictvím různých specifických kriminalistických metod a technik. Jelikož je ovšem velmi specifický každý trestný čin, který je směřován vůči lidskému životu či zdraví, je nutné také k vyšetřování těchto nejzávažnějších trestných činů přistupovat s vysokými nároky a s maximálním nasazením všech kriminalistů. Kriminalisté nikdy v rámci vyšetřování nejzávažnějších trestných činů proti životu a zdraví nepostupují individuálně, naopak jedná se o spolupráci mnoha kriminalistických složek a dalších odborníků. V obecném měřítku nemůžeme konstatovat, že by jakékoli podezřelé úmrtí člověka, okamžitě znamenalo vraždu či zabití, popřípadě například ublížení na zdraví s následkem smrti. V mnoha případech se jedná o sebevraždu, nečekané a náhlé úmrtí do té doby zdravého člověka, popřípadě v situaci kdy není nalezeno tělo, se může jednat pouze o člověka nezvěstného. I v takovýchto případech je ovšem nutné přistoupit ke kvalitnímu kriminalistickému vyšetřování, a je nutné, aby do doby, kdy bude zcela jednoznačně vyvrácena možnost násilné smrti zemřelého, vyšetřovatelé počítali s variantou spáchání jednoho z nejzávažnějších trestných činů, například vraždy.²⁶

Mnohokrát jsme se ovšem již v praxi mohli přesvědčit, že kriminalistické vyšetřování nejzávažnějších trestných činů proti životu a zdraví nebylo adekvátní a zcela dostatečné. Například vyšetřovatelé nedokonale zajistili a prozkoumali místo činu, popřípadě byla nedokonale provedena pitva zemřelého a tím nebylo možné zjistit přesnou příčinu smrti dané osoby. Vyšetřovatelé dále například nedokonale zajistili a následně vyhodnotili kriminalistické stopy z místa činu a tím došli

²⁶ RYBÁŘ, Miroslav. *Kriminalistika: metodika vyšetřování vybraných druhů trestných činů : (vybrané kapitoly pro studenty povinně volitelného předmětu právnických fakult)*. Plzeň: Nava, 2008. s. 114-115. ISBN 978-80-7211-275-3.

k mylnému závěru, že daná osoba zemřela bez zavinění cizí osoby. Naprosto typickým příkladem je velmi mediálně známý případ manželů Stodolových, kteří na počátku tohoto století zavraždili několik osob, vše důkladně zamaskovali, aby úmrtí vypadala jako náhodná a nezaviněná a kriminalisté nebyli dlouhou dobu schopni odhalit jejich nezákonné jednání. Právě z důvodu, aby bylo vyšetřování jakéhokoli trestného činu co možná nejefektivnější, byly zakotveny určité kriminalistické postupy, metody a techniky, které musí být v případě každého vyšetřování trestného činu dodrženy. Samozřejmě z logiky věci, vyšetřování nejzávažnějších trestných činů musí být nejpreciznější. Ne všechny trestné činy, které jsou obsaženy v trestním zákoníku, ovšem mají svou specifickou vyšetřovací metodu a techniku. Kriminalistické metody jsou pro mnoho trestných činů podobné a navzájem se doplňují a prolínají. Současně je pro kriminalisty velmi důležitá praxe a zkušenosti z vyšetřování. Bez zkušeností mnohdy chybí teoreticky vzdělaným kriminalistům dostatečná kvalita v rámci vyšetřování.²⁷

Metodické pokyny, které jsou určeny kriminalistům v případě vyšetřování nejzávažnějších trestných činů, například vraždy, jsou určeny obecně také vyšetřování dalších trestných činů, například proti zdraví či v případě vyšetřování týkajícího se nezvěstných osob a to v případě, kdy je důvodný předpoklad kriminalistů, že by se mohlo jednat ve skutečnosti o vraždu.²⁸

Kriminalistické vyšetřování se pružně přizpůsobuje veškerým novelám trestního zákoníku. Jelikož tedy například došlo k rozdělení trestného činu vraždy a trestného činu zabití, kriminalistické metody vyšetřování se využijí totožně pro vyšetřování vraždy i zabití. Do kriminalistické charakteristiky trestného činu vraždy či zabití vždy řadíme osobnost pachatele činu, osobnost oběti trestného činu, motiv pachatele a také způsob provedení trestného činu vraždy či zabití.²⁹

V následující části práce si podrobněji představíme kriminalistické metody a techniky vyšetřování trestného činu vraždy, který je typickým příkladem nejzávažnějšího trestného činu proti lidskému životu a velmi dobře lze na tomto

²⁷ STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. s. 2-3. ISBN 80-7251-194-7.

²⁸ PORADA, Viktor. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 77. ISBN 978-80-7380-042-0

²⁹ STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. s. 4. ISBN 80-7251-194-7.

trestném činu popsat kriminalistické způsoby vyšetřování nejzávažnějších trestných činů vůči životu a zdraví obecně.

2.2 KRIMINALISTICKÉ METODIKY VYŠETŘOVÁNÍ TRESTNÝCH ČINŮ PROTI ŽIVOTU

2.2.1 Kriminalistické stopy (materiální)

V případě vyšetřování jakéhokoli trestného činu je pro vyšetřovatele velmi nutné zajistit na místě činu či v dalších místech co možná nejvyšší počet takzvaných kriminalistických stop. Tyto stopy mohou být viditelné, popřípadě takzvané latentní, které je nutné získat prostřednictvím specifických kriminalistických a trasologických technik. V případě vraždy či zabití se kriminalistické stopy objevují například na okolních předmětech, na těle zavražděného či zabitého, na použitých zbraních či na oblečení oběti. Tyto stopy jsou takzvaně materiální. Nejvyužívanější, popřípadě také nejčastějším typem nalezené stopy je stopa biologická. Do této kategorie řadíme například stopy tělních tekutin pachatele či oběti, stopy krve či vlasů osob, které se minimálně vyskytovali na místě činu. Kriminalisté jsou posléze prostřednictvím takovýchto stop schopni identifikovat pachatele, oběť, případně další osoby. Mezi nejzákladnější kriminalisticky využívané techniky řadíme například daktyloskopii, která zkoumá otisky lidských prstů, balistiku, která zkoumá střelné zbraně, které byly na místě činu využity, mechanoskopii či forezní chemii či biologii. Kriminalisté musí mít snahu získat veškeré možné stopy a informace z místa činu, jelikož každá stopa je velice důležitá a může kriminalistům pomoci k rozluštění toho, co se na místě činu odehrálo. Velmi důležité je také zkoumání stop zápasu na těle oběti, jelikož tyto stopy kriminalistům mohou sdělit, jakým způsobem byla oběť usmrcena a jak velkou intenzitou byl zákrok pachatele proveden.³⁰

Jak již bylo zmíněno, kriminalisté nemohou všechny zajištěné stopy vyhodnotit sami. Vždy spolupracují s odborníky na danou problematiku, například se soudními lékaři, znalci či dalšími odborníky v rámci lékařství, biologie, chemie či balistiky. Velmi důležité jsou také při vyšetřování takzvané paměťové stopy svědků, popřípadě pachatele trestného činu. Tyto stopy nelze nalézt na místě činu z toho důvodu, že jsou uchovány pouze v mysli, respektive paměti uvedených osob.

³⁰ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 97. ISBN 978-80-7380-124-3.

Tyto osoby je nutné zajistit co nejdříve, jelikož prožitá situace se s delším časovým odstupem může v paměti svědka či dalších osob zkreslit. V případě vraždy tato možnost sice neexistuje, ovšem v případě jiných trestných činů je možné využít také paměťových stop obětí trestných činů, kteří mohou dle svých schopností identifikovat pachatele, právě na základě své paměti. Svědci nejzávažnějších trestných činů mohou mít velmi často obavy o své zdraví v případě, že by vypovídali o situaci, jíž byly svědky. Pro tyto případy byl do právního řádu zaveden takzvaný princip utajovaného svědka, který je právně zakotven v § 55 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, který má svědky, kteří se rozhodnou s kriminalisty spolupracovat, chránit.

2.2.2 Specifika předmětu vyšetřování trestného činu vraždy

Za předměty, kterými se musí zabývat kriminalisté v rámci vyšetřování trestného činu vraždy, považujeme zejména identifikaci oběti vraždy, prokázání násilného důvodu smrti oběti, určení času smrti a také místa, kde ke smrti došlo a prokázání pachatelova motivu, který jej přinutil vraždu vykonat. Kriminalisté se dále musí zabývat také zjištěním prostředků, kterými byla vražda provedena a jak bylo následně po provedení vraždy s těmito prostředky nakládáno, případnou obranou ze strany oběti a například ve specifickém typu vraždy, kdy matka zavraždí své novorozené dítě, také tím, zda matka spáchala čin okamžitě po narození dítěte či později a také zda se nacházela ve stavu plné přičetnosti či byla jakýmkoli způsobem rozrušena po porodu.³¹

2.2.3 Specifika zahajovacích kriminalistických úkonů při vyšetřování vraždy

V případě vyšetřování trestného činu vraždy či zabití se kriminalisté běžně setkávají především se třemi základními typy situací. Prvním typem je situace, kdy mají kriminalisté podezření na spáchání vraždy, ovšem nedisponují tělem oběti. Druhým typem je situace, kdy existuje podezření na spáchání vraždy, kriminalisté našli tělo oběti, ovšem nejsou schopni oběť identifikovat. Třetím typem je poté situace, kdy kriminalisté důvodně předpokládají, že se stala vražda, disponují tělem oběti a jsou schopni také tuto oběť identifikovat. Obecně lze konstatovat, že v mnoha případech je identita oběti kriminalistům známa, jelikož oběť například

³¹ MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: C.H. Beck, 2001. Beckovy mezioborové učebnice. s.388-389. ISBN 80-7179-362-0.

měla u sebe doklady totožnosti, byla nalezena ve svém vlastním domě, popřípadě jsou kriminalisté jinak schopni doložit identitu oběti.³²

Dalšími specifickými situacemi, s nimiž se kriminalisté mohou setkat, jsou situace, kdy není kriminalistům známa identita pachatele činu. Zde se kriminalisté musí snažit prostřednictvím kriminalistických stop a také prostřednictvím psychologického profilování pachatele sestavit možný obraz pachatele. Opačným případem je situace, kdy je pachatel kriminalistům od počátku vyšetřování znám ať už tím, že se sám přiznal či z jiného důvodu. V tomto případě je nutné vznést okamžitě obvinění a pachatele adekvátně vyslechnout.³³

Kriminalisté v případě, kdy není nalezeno tělo oběti, musí dodržet několik základních principů a postupů, aby bylo možné efektivně vyšetřit, k čemu ve skutečnosti došlo. Nejprve je nutné vždy vyslechnout oznamovatele činu a také všechny osoby, které mají bližší vztah k nezvěstné osobě. Kriminalisté si musí vždy dávat velký pozor na způsob výslechu a sledovat veškeré údaje z tohoto plynoucí, jelikož mezi vyslychanými osobami může být také pachatel. V případě nenalezení dané osoby, popřípadě těla, je nutné vyhlásit pátrání po dané osobě, přičemž velmi často se do tohoto pátrání zapojuje i veřejnost. Následuje průzkum vyšetřovacích záznamů, kriminalistické vyšetřování v místě bydliště pohřešované osoby či dalších míst, kde se osoba pohybovala, zajišťování dalších stop a informací, které by mohly pomoci kriminalistům v nalezení dané osoby či těla a opětovné prověření výpovědi všech vyslychaných osob. V případě, že kriminalisté tělo zavražděné osoby našli a disponují jím, je nutné nejprve toto tělo důkladně prozkoumat, zajistit stopy a zjistit identitu oběti. Následuje opět výslech všech potřebných osob, snaha o rychlé dopadení pachatele, výslech blízkých osob oběti a také dle § 104b trestního řádu takzvaná rekognice těla v případě, kdy není kriminalistům známá totožnost oběti. Velmi důležitou součástí kriminalistického vyšetřování je především důkladné prozkoumání místa, kde k vraždě či zabití došlo. Ohledání místa činu je velmi efektivní a specifickou kriminalistickou metodou, kterou je možné na základě pozorování a výzkumu možné zachytit důležité informace a důkazy, které mají relevantní hodnotu pro celý průběh trestního řízení popřípadě vyšetřování.³⁴

³² STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 99. ISBN 978-80-7380-124-3.

³³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s.381. ISBN 978-80-7380-213-4.

³⁴ STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2005. s. 44.

Průzkum místa spáchaného činu je nutný a zcela neodkladný kriminalistický úkon, který je naprosto stěžejní pro získání informací a pro celý průběh vyšetřování. Zkušenosti kriminalisté zcela jistě vědí, že místo nalezení těla nemusí být totožné s místem spáchaní vraždy či zabití. K prozkoumání místa činu, respektive místa, kde bylo nalezeno tělo oběti, je vždy přizván soudní znalec, popřípadě lékař. Součástí ohledání místa činu je vždy protokol, do nějž se dle § 55 trestního řádu zapisuje vše potřebné, přičemž hlavním bodem je v případě vraždy či zabití ohledání těla oběti.

Ohledání těla oběti vraždy či zabití je primárním úkolem kriminalistů či lékařů, kteří přijedou na místo nalezení těla. Lékař zjistí, zda je osoba skutečně mrtvá či ještě jeví jakékoli známky života. Lékař je schopen určit smrt oběti na základě ztuhlosti těla, skvrn na těle, teploty těla či vysychání těla.³⁵

Ohledání těla oběti se provádí dvakrát. Prvotní ohledání proběhne zevrubně na místě nalezení těla, podrobné prozkoumání těla poté provede lékař v rámci takzvané soudní pitvy. Lékař, který ohledání či pitvu provádí, má za úkol zjistit veškeré potřebné informace, a to jak stopy, které by mohly dopomoci k dopadení a identifikaci pachatele, tak také například určit zda se oběť bránila, či co přesně bylo příčinou smrti. V případě, že například oběť byla usmrcena prostřednictvím střelného poranění, také zjišťuje, kolika ranami byla oběť usmrcena, popálení na těle či přítomnost nábojů v těle.³⁶

Problematika soudní pitvy a ohledání těla oběti trestného činu vraždy či zabití je upravena v § 115 trestního řádu a také v §§ 88 a následujících zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách. Jak již bylo zmíněno, soudní lékaři musí zejména z ohledání zjistit důvod smrti oběti, popsat veškerá smrtelná i ostatní zranění, a také popsat mechanický proces vzniku zranění včetně uvedení předpokládaného nástroje, jímž byla oběť usmrcena. Lékař také určuje konkrétní dobu smrti.³⁷

Soudní lékaři by také měli být schopni rozeznat, zda se jedná v případě střelného poranění o vraždu či zabití, nebo o sebevraždu. Typické rozdíly jsou

ISBN 80-7251-194-7.

³⁵ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 58. ISBN 80-86898-42-3.

³⁶ DOGOŠI, Michal a Jiří HRBEK. *Soudní lékařství pro policisty*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2003. s. 16. ISBN 80-7251-127-0.

³⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. s. 1642. ISBN 978-80-7400-465-0.

v tom, že v případě vraždy bývá místo vniknutí střely do těla jen velmi těžko přístupné, tedy zadní část těla či hlavy, průstřelů je na těle oběti více a také střela velmi často projde skrze šaty, což u sebevraždy není obvyklé. Sebevrahy naopak střílí více z blízkosti a střela je vedena na spánek či na bradu. Kriminalisté také s variantou sebevraždy pracují na základě umístění zbraně vedle či v blízkosti oběti. Soudní lékař po provedení ohledání těla oběti vyhotoví protokol, jehož součástí je vždy pitevní list, popis zjištěných nálezů a informací či fotodokumentace.³⁸

2.2.4 Typické kriminalistické následné vyšetřovací úkony

Mezi typické vyšetřovací úkony takzvané následné, řadíme zejména výslechy obviněné osoby a také výslechy svědků.

Typickou kriminalistickou metodou, kterou je možné získat velmi mnoho relevantních a důležitých informací o případu, je výslech. Výslech obviněného je v právním řádu upraven v §§ 90 a následujících trestního řádu. Každý obviněný, který je vyslýchán, musí být před započítím výslechu poučen o svých právech a také je mu sdělen důvod jeho obvinění. Samotný výslech obviněného je kriminalisticky složitý proces, a provádět by jej měli pouze zkušení vyšetřovatelé. Obviněná osoba velmi často odmítá svou účast na vraždě či zabití, popřípadě se minimálně snaží zpochybnit svůj vliv na usmrcení oběti. Existují případy, kdy se kvalitně vedeným výslechem docílilo efektivně doznání obviněného, ovšem větší část obviněných svou vinu popírá. Výpověď obviněného se protokoluje a také se velmi často pořizuje zvukový i obrazový záznam. Kriminalisté vedoucí výslech musí dbát na správnou skladbu otázek, přičemž se snaží zjistit především informace týkající se skutečností, které se odehrály před provedením činu, přípravu činu, vztah obviněné osoby a oběti, motiv obviněného či zda měl s obětí jakýkoli konflikt. Kriminalisté dále zjišťují, kde se v době vraždy či zabití obviněný nacházel, jak probíhal celý jeho den, v němž byl trestný čin spáchán, či zda ví, jak byl trestný čin spáchán. Nakonec také zjišťují skutečnosti, které nastaly až po provedení trestného činu, tedy způsobu utajení činu, jak bylo nakládáno s obětí či s prostředky trestného činu.³⁹

³⁸ DOGOŠI, Michal a Jiří HRBEK. *Soudní lékařství pro policisty*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2003. s. 20. ISBN 80-7251-127-0.

³⁹ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 111. ISBN 978-80-7380-124-3.

Výslech svědků je charakterizován v §§ 97 a následujících trestního řádu. Dle těchto zákonných ustanovení musí být svědci před započítím výslechu taktéž poučeni o svých právech a povinnostech. Svědkem nazýváme osobu, která svými smysly zaznamenala podněty, které úzce souvisí se spáchaným trestným činem vraždy či zabití. Typicky se jedná o svědka činu, svědka, který zahlédl pachatele, zná oběť činu či má jakékoli informace vztahující se k vraždě či zabití. Kriminalisté by měli při správně vedeném výslechu svědka nechat větší prostor pro sdělení informací, kterými svědek disponuje a k otázkám by měli kriminalisté přistoupit tedy až ve druhé části výslechu. V případě, že se jedná o svědka, který je současně také poškozenou osobou, je nutné, aby jeho výslech povolil ošetřující lékař. Samozřejmě v případě, že je poškozený zraněn, či jinak indisponován. S informacemi od poškozeného, popřípadě, i dalších svědků ovšem musí kriminalisté pracovat obezřetně, jelikož výpovědi mohou být jakkoli zkreslené. Dle § 55 trestního řádu, se opět výslech zvukově či obrazově nahrává a vyhotoví se protokol.⁴⁰

2.3 KRIMINALISTICKÁ PREVENCE A ZAPOJENÍ VEŘEJNOSTI DO VYŠETŘOVÁNÍ

Pokud se bavíme o vraždě, jakožto jednom z typů nejzávažnějších trestných činů, musíme konstatovat, že vždy tento čin vyvolá značnou veřejnou odezvu. Veřejnost obecně v takovýchto situacích velmi ráda nabízí pomocnou ruku a kriminalisté této nabídky také často využívají. Především pak v situacích, kdy je pátráno po pachateli vraždy či po neznámém pachateli. Veřejnost má poté možnost předkládat kriminalistům své informace například o pohybu pachatele či o popisu neznámého pachatele. Kriminalistická prevence je poté důležitá především z důvodu předcházení nejzávažnějších i těch méně závažných trestných činů. V případě vražd je ovšem jakákoli prevence jen velmi obtížná. Je to především z toho důvodu, že vraždy či zabití často vycházejí z nestálých a složitých osobnostních vztahů mezi pachatelem a obětí a trestný čin vraždy lze jen velmi obtížně predikovat. Efektivním prostředkem kriminalistické prevence by v tomto případě mohla být například různá bezpečnostní opatření, například dohledová

⁴⁰ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s.112. ISBN 978-80-7380-124-3.

činnost Policie ČR na určitých kritických místech, popřípadě důkladný a propojený kamerový systém.⁴¹

⁴¹ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1993. s. 33. ISBN 80-7066-602-1

3. KRIMINOLOGICKÉ ASPEKTY NEJZÁVAŽNĚJŠÍCH TRESTNÝCH ČINŮ

3.1 KRIMINOLOGICKÉ ASPEKTY TRESTNÉHO ČINU VRAŽDY

Kriminologie jakožto pojem byla charakterizována již na začátku této práce. Jedná se tedy o vědecký obor, který zkoumá kriminalitu ve společnosti na základě faktických dat, a pojednává především o pachatelích trestných činů, jejich obětech a sociální kontrole a prevenci kriminality.⁴²

Výše uvedená definice nevystihuje kriminologii do detailu, jelikož bychom zcela jistě našli mezi odborníky názory, že kriminologie je mnohem hlubším vědeckým oborem. Obecně lze ovšem konstatovat, že kriminologie se zabývá tím, co je z pohledu trestního práva zákonem zakázáno a nezákonným jednáním pachatelů. Zkoumá také to, jakým způsobem společnost na trestné činy reaguje.⁴³

3.1.1 Osoba pachatele trestného činu

Pachatelem trestného činu je z pohledu trestního práva pouze ta osoba, která čin spáchala ve stavu plné přičetnosti a je tedy za svůj čin plně odpovědná. Naopak z pohledu kriminologie je pachatelem trestného činu i osoba, která nebyla ve stavu přičetnosti, respektive za pachatele j z pohledu kriminologie považována jakákoli osoba která spáchala daný trestný čin, bez ohledu na její následné odsouzení.⁴⁴

Kriminologie se zabývá především osobou pachatele, zkoumá tedy jeho osobnost. Kriminologie se ovšem nezabývá osobností pachatele bez dalšího. Naopak pracuje také s údaji, které mají na osobnost pachatele významný vliv, jako například veškeré společenské a sociální podmínky, které postupem času formovaly osobnost pachatele. Velmi důležitým objektem zájmu kriminologie je typologie pachatelů trestných činů.⁴⁵

⁴² NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. s. 15. ISBN 978-80-7357-377-5.

⁴³ VÁLKOVÁ, Helena, Josef KUČHTA a Jana HULMÁKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckovy mezioborové učebnice. s. 2. ISBN 978-80-7400-732-3.

⁴⁴ NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. s. 113. ISBN 978-80-7357-376-8.

⁴⁵ HYHLÍK, František., NAKONEČNÝ, Milan. *Malá encyklopedie současné psychologie*. 2., dopl. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977. s. 103. ISBN 14-411-77

3.2.1 Typologie pachatele trestného činu

V případě, že budeme vycházet pouze z typologie pachatelů těch nejzávažnějších trestných činů proti lidskému životu, tedy pachatelů vražd, pak platí, že tyto osoby jsou vesměs bez vyššího vzdělání, bez jakýchkoli sociálních vztahů, bez zaměstnání a disponují velmi omezeným myšlením, trpí psychickými problémy, vykazují různé patologické jevy v rámci své osobnosti a také nedisponují dostatečnou mírou vlastní sebekontroly. Psychopatologické pachatele vražd můžeme rozdělit na osoby, které trpí určitým typem psychické poruchy, osoby zmatené či dezorientované, osoby nepřátelské a agresivní, osoby s depresemi či osoby naprosto normální. Pachatele trestného činu vraždy či dalších nejzávažnějších trestných činů můžeme taktéž rozdělit na osoby s nedostatečnou sebekontrolou, či naopak s nadprůměrnou sebekontrolou. V případě, že se jedná o vrahy, kteří mají nadprůměrnou sebekontrolu, pak tyto osoby vykazují vysokou rezistenci vůči své frustraci. V praxi tedy spáchají závažný trestný čin pouze v těch případech, kdy jednají neadekvátně v důsledku nahromaděného či naopak extrémního momentálního psychického vypětí. Naopak osoby, které trpí nedostatkem sebekontroly, jsou výbušnější a agresivnější daleko častěji a z jejich klidového nastavení je vyruší prakticky jakákoli záminka. Jejich jednání obecně je tedy o mnoho nebezpečnější, ovšem jejich provedení vraždy bývá oproti předchozímu typu pachatelů méně intenzivní.⁴⁶

3.2.2 Oběť trestného činu

Problematikou obětí trestných činů se zabývá vědecká disciplína s názvem viktimologie. Kriminologové se v rámci viktimologie zabývají především osobou oběti, především pak veškerých jejích biologických, sociálních, fyziologických a psychologických vlastností. Současně s těmito aspekty kriminologové zkoumají vztah všech výše uvedených aspektů, oběti a pachatele při aplikaci daných informací na konkrétní případ spáchané vraždy či jiného trestného činu. Kriminologové se zabývají také problematikou role oběti, případně pomoci přeživší oběti určitého trestného činu a také prevencí, popřípadě viktimizací, což představuje proměnu potenciální oběti v oběť skutečnou. Obětí je podle § 2 odst. 3 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů osoba, která prostřednictvím

⁴⁶ VÁLKOVÁ, Helena, Josef KUČTA a Jana HULMÁKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckovy mezioborové učebnice. s. 412 a násl. ISBN 978-80-7400-732-3.

trestného činu utrpěla újmu na svém zdraví či životě, byla jí způsobena majetková či nemajetková újma, či se jedná o osobu, která je v přímém příbuzenském vztahu s osobou, která byla trestným činem zbavena života a měla se starat o danou osobu.

Kriminologie se také zabývá takzvanou viktimmností, což je pojem představující pravděpodobnou míru rizika, že se určitá osoba stane obětí trestného činu. Podle některých studií se určité typy osob díky svému jednání či svým vlastnostem více vystavuje riziku nejzávažnějších trestných činů, například vraždy. Dle takovýchto studií tedy nese jakýsi díl viny na tom, že se sama stala obětí takového trestného činu.⁴⁷

Obecně lze konstatovat, že pravděpodobnějšími oběťmi nejzávažnějších trestných činů mohou být osoby, které disponují nízkým věkem, určitou specifickou profesí, například prodavačky, osoby, které jsou příslušníky specifické náboženské či etnické skupiny či osoby, které trpí určitými zdravotními či mentálními problémy.⁴⁸

Pomoc obětem trestných činů poskytuje v současné době na základě zákona o obětech trestných činů také stát. Obětem poskytuje bezplatnou právní pomoc, psychologickou podporu, zlepšuje jejich postavení v rámci trestního řízení, chrání je před pomstou ze strany pachatele či jeho známých či brání blízkému styku s pachatelem. Nápomocna je v tomto případě také probační a mediační služba, která například napomáhá obětem trestných činů v rámci dohody s pachatelem o finanční či jiné vyrovnání.

3.2 SOCIÁLNÍ KONTROLA Z POHLEDU KRIMINOLOGIE

Kriminologie se nezabývá pouze osobou pachatele trestného činu a osobou oběti trestného činu, nýbrž v objektu jejího zájmu je také sociální kontrola a prevence kriminality. Sociální kontrolu můžeme charakterizovat jako prostředek, jímž je společnost schopna působit na jednání a chování všech svých členů, tedy všech osob, s tím účelem, aby jejich jednání či chování odpovídalo společenským a právním normám. Sociální kontrolou nazýváme působení společnosti jak morálními zásadami, tak i trestními normami. Sociální kontrola kriminality je

⁴⁷ ZAPLETAL, Josef. *Úmyslná usmrcení (kriminologická a trestněprávní studie)*. 1. vyd., Praha: Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR, 1980. s. 38

⁴⁸ VÁLKOVÁ, Helena, Josef KUČTA a Jana HULMÁKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckovy mezioborové učebnice. s. 169 a násl. ISBN 978-80-7400-732-3.

specifickým podoborem sociální kontroly jako takové. Právě kontrolu kriminality lze provádět efektivně pouze prostřednictvím trestněprávních pravidel. Sociální kontrola poté může být prováděna jak preventivním způsobem, tak i způsobem represivním.⁴⁹

Kriminologie se zabývá v případě kriminality, zejména její prevencí, tedy předcházení trestné činnosti. Cílem společnosti je především zabránění protizákonnému jednání pachatelů, jelikož prevence je vždy efektivnější než následná represe. Toto se samozřejmě týká také těch nejzávažnějších trestných činů. Prevencí kriminality rozumíme především soustavné a efektivní působení na různé faktory, které mají vliv na potenciální vznik a páchaní trestné činnosti. Především se tedy jedná o veškeré omezování možných podnětů trestné činnosti, tvorbu překážek pachatelům či působení jak na potenciální pachatele, tak i na potenciální oběti trestné činnosti.⁵⁰

Prevenci kriminality dělíme na tři základní kategorie a to na prevenci sociální, prevenci situační a prevenci viktimologickou.

Sociální prevence cílí svým zaměřením zejména na odstranění veškerých potenciálních kriminogenních faktorů ve společnosti. Snaží se o takové nastavení společnosti, které nebude vybízet určité jedince k páchaní trestné činnosti. Například v případě osob bez sociálního zázemí se společnost bude snažit nalézt jim zaměstnání, bydlení a vměstnat je do společenského života, čímž by je mohla odradit od přechodu do kriminálního prostředí.⁵¹

Sociální prevenci můžeme dále rozdělit do tří skupin. První skupinou je prevence primární, která je určena prakticky všem osobám ve společnosti. Má zcela zásadní význam, jelikož působí plošně na celou společnost a snaží se o celkový rozvoj společenského systému. Působí především na mladé osoby, rodiny s dětmi a podobně v tom smyslu, že se snaží o kvalitní výchovu, vzdělání či trávení volného času. Další skupinou je prevence sekundární, která je již určena speciálně pro osoby, které jsou více ohroženy možností, že by se dostaly za hranici zákona svým

⁴⁹ VÁLKOVÁ, Helena, Josef KUČTA a Jana HULMÁKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckovy mezioborové učebnice. s. 213 a násl. ISBN 978-80-7400-732-3.

⁵⁰ ŠTASTNÁ, Lenka a Matuš ŠUCHA, ed. *Drogy a ohrožené skupiny mladých lidí: [monografie]*. Praha: Centrum adiktologie, Psychiatrická klinika, 1. lékařská fakulta, Univerzita Karlova v Praze, 2010. ISBN isbn. s. 17. 978-80-254-6807-4.

⁵¹ GRÍVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. s. 19. ISBN 978-80-7598-554-5.

jednáním. Jedná se především o osoby závislé na drogách, na alkoholu, bezdomovce či osoby dlouhodobě nezaměstnané.⁵²

Konečně třetí skupinou je prevence terciální, která se zaměřuje především na recidivisty, na osoby, které již byly odsouzené za trestnou činnost, především pak má tato prevence cíl, aby tyto osoby dostaly kvalitní péči po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, případně jim byla poskytnuta dostatečná resocializace do společnosti.⁵³

Situační prevence se oproti sociální prevenci zaměřuje zejména na vytvoření konkrétních překážek potenciální kriminální činnosti pachatelů. Velmi často je páchaní trestné činnosti důsledkem příležitostí a s ní spojené zvýšené motivace pachatele. Právě tyto příležitosti se tento typ prevence snaží eliminovat na minimum. Jedná se například o zabezpečování krizových míst, omezování přístupu osob k potenciálním kriminálním nástrojům, například zbraním či vyšší kontrolu rizikových míst, například prostřednictvím kamer či policistů.⁵⁴

Prevence viktimologická poté pracuje především s potenciálně rizikovými osobami, které mají vyšší možnost stát se obětí trestného činu. Viktimologická prevence tedy působí na tyto osoby v tom smyslu, že tyto osoby informuje o specifických rizicích a jak se těmto rizikům vyhnout. Tato informovanost by měla být prováděna již od dětství.⁵⁵

⁵² ŠTASTNÁ, Lenka a Matuš ŠUCHA, ed. *Drogy a ohrožené skupiny mladých lidí: [monografie]*. Praha: Centrum adiktologie, Psychiatrická klinika, 1. lékařská fakulta, Univerzita Karlova v Praze, 2010. ISBN isbn. s. 25. 978-80-254-6807-4.

⁵³ ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. s. 76. ISBN 80-86795-05-5.

⁵⁴ GRÍVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie. 5.*, aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. s. 25. ISBN 978-80-7598-554-5.

⁵⁵ GRÍVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie. 5.*, aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. s. 27. ISBN 978-80-7598-554-5.

4. PSYCHOLOGICKÉ A SOCIOLOGICKÉ ASPEKTY NEJZÁVAŽNĚJŠÍCH TRESTNÝCH ČINŮ

4.1 PSYCHOLOGICKÉ PROFILOVÁNÍ

V případech specifických trestných činů je možné vypracovat takzvaný psychologický profil pachatele trestného činu. Tyto psychologické profily se nevytvářejí v případě jakéhokoli trestného činu. Efektivní je sestavení psychologického profilu pouze v určitých případech. Ideálním případem, v němž se psychologický profil pachatele vždy vyplatí sestavit je trestný čin vraždy. K sestavení profilu pachatele vraždy se využije osoba oběti, místo činu, provedení činu, forma usmrcení oběti či manipulace s obětí po vraždě. Všechna tato zjištěná fakta mohou kriminalistům přinést odpověď na otázku, jaká je ve skutečnosti osobnost pachatele. Pomocí kvalitně sestaveného psychologického profilu pachatele je možné velmi výrazně zúžit okruh možných pachatelů vraždy a současně je psychologický profil velmi užitečný nástroj k vyřešení vícenásobných vražd, které jsou provedeny po sobě a vykazují podobné znaky provedení. Psychologické profilování má základ právě v případech, kdy kriminalisté nebyli schopni odhalit pachatele sériových vražd v minulosti.⁵⁶

Na základě zkušeností v rámci psychologického profilování pachatelů vražd bylo sestaveno pět základních profilů pachatelů tohoto nejzávažnějšího trestného činu.

Prvním typem je takzvaný socializovaný pachatel trestného činu. Jeho profil se vyznačuje faktickou normálností v jednání a vystupování na veřejnosti, velmi dobrým sociálním cítěním a v případě spáchání vraždy se pachatel cítí vinen, cítí lítost a deprimuje jej jeho vlastní svědomí. Druhým typem je takzvaný neurotický pachatel, jenž je ve svém chování ovlivněn určitým typem neurologické poruchy. Mezi tyto poruchy řadíme například deprese či úzkosti. Jednání tohoto pachatele je velmi nestabilní a nepředvídatelné. V případě spáchání vražd se pachatel specifickým způsobem často podepisuje. Jeho nenávist není většinou vedena vůči celé společnosti nýbrž proti blízkým osobám. Psychopatický typ osobnosti pachatele je poté významně ovlivněna nedostatkem základních schopností či vlastností daného jedince. Obecně se tyto pachatele potýkají s psychickými problémy a diagnózami. Pachatelé se výrazně odlišují od běžné populace. Čtvrtým

⁵⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 60-62. ISBN isbn:978-80-7380-213-4.

typem je pachatel mentálně nedostatečný, který disponuje pouze omezenou inteligencí, a jeho rozumové schopnosti jsou nedostatečné. Typická pro tento typ pachatele je všeobecná a neustálá agrese vůči všem v okolí, primárně poté proti ohroženým skupinám obyvatel, jako jsou děti, staré či nemocné osoby. Posledním základním typem pachatele dle psychologického profilování je takzvaný psychotický typ. Pachatel je v tomto případě ovlivněn svými psychózami, které vycházejí z duševních nemocí. Mezi tyto nemoci řadíme například schizofrenii či maniodepresivní psychózu. Tito pachatelé jednájí většinou zcela nepochopitelně, tedy i důvody pro něž vraždí, jsou zcela irelevantní. Velmi často jsou tito pachatelé zbaveni svéprávnosti, tedy i zbaveni trestní odpovědnosti z důvodu, že jednali v době, kdy byli nepřičetní.⁵⁷

Z pohledu možného kvalitního sestavení psychologického profilu pachatele vraždy je nutné se seznámit z několika různými typologiemi vražd, které se rozdělují podle provedení vraždy, přípravou vraždy, vražedné zbraně či způsobu, kterým se pachatel snažil spáchaný čin utajit.

Psychologický profil lze v prvním případě sestavit dle toho, jakým způsobem si svůj čin pachatel plánoval a připravoval. Vraždy se v tomto případě mohou dělit na vraždy předem plánované a připravované a vraždy neplánované.⁵⁸

O plánované vraždě hovoříme v těch případech, kdy si pachatel svůj úmysl důkladně rozmyslí, oběť si dopředu vytipuje a také si připraví všechny podmínky a prostředky potřebné k provedení činu. Plánovanou vraždu tedy nikdy pachatel nespáchá bez jakéhokoli rozmyslu či na základě emočního vypětí. V případě plánované vraždy si pachatel dopředu připraví také všechny únikové a maskující činy, které bude provádět po spáchání vraždy, včetně své případné výpovědi v rámci trestního řízení. Pachatel si v tomto případě také může zajistit důmyslné alibi, aby nebyl v podezření ze spáchání vraždy. Obecně ale není nutné, aby měl pachatel v rámci plánované vraždy promyšlené všechny výše uvedené postupy, stačí mít promyšleny jen některé s nich. Prokázat jednoznačnou vinu takovému pachateli je pro kriminalisty velmi těžký úkol, jelikož pachatel důmyslně maskuje

⁵⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 62-64. ISBN isbn:978-80-7380-213-4.

⁵⁸ PORADA, Viktor. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 77. ISBN 978-80-7380-042-0.

své jednání a předkládá pachatelům mnoho matoucích stop, které od něj odvádí pozornost.⁵⁹

V případě neplánované vraždy se pachatel stane vrahem z důvodu nerozvážného aktuálního jednání, vražda tedy není promyšlena a pachatel nemá původně v úmyslu nikoho zavraždit, vše většinou pouze vyplyne ze situace. I přesto může mít pachatel dlouhodobější snahy o zavraždění určité osoby. Jen svůj čin provede mnohdy z momentálního návalu emocí.⁶⁰

Dalším specifickým znakem, dle něž je možné sestavit psychologický profil pachatele je způsob provedení vraždy se zbraní, respektive beze zbraně. Za zbraň kriminalisté považují jakýkoli předmět, jímž je možné usmrtit jinou osobu, nejedná se tedy pouze o střelnou či bodnou zbraň. Naopak beze zbraně může pachatel vraždit například rdoušením, kopáním či otrávením. Pachatel může k vraždě naopak využít například zbraně střelné, sečné, řezné, bodné či takzvané zbraně tupé, což může být klacek či železná tyč.⁶¹

4.1.1 Způsob usmrcení oběti

Pro samotné specifikování provedení vraždy je velice důležité stanovení způsobu, kterým došlo k samotnému usmrcení oběti. Tento fakt kriminalistům poskytne o osobě pachatele mnoho potřebných a důležitých informací. Způsoby usmrcení oběti dělíme buďto na fyzikální způsoby či způsoby chemické. Fyzikální způsoby spočívají v mechanickém provedení vraždy, kdy se jedná o usmrcení prostřednictvím zbraně, rdoušením či například oběšením, nebo také v tepelném provedení vraždy, kdy k usmrcení dojde vystavením oběti velmi netypickým teplotám, je irelevantní zda vysokým či příliš nízkým. Chemické způsoby usmrcení poté představují využití různých léků, chemikálií či jedů. Dalšími způsoby usmrcení oběti, které nespádají do předešlých dvou kategorií, jsou například vyhladovění oběti, zamezení podání léků či vyčerpání oběti.⁶²

⁵⁹ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. s. 220. ISBN 978-80-7380-547-0.

⁶⁰ ZÁHORSKÁ, Jindřiška. *Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů*. Praha: Portál, 2007. s. 63-64. ISBN 978-80-7367-236-2.

⁶¹ MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). s. 175. ISBN 8024745801.

⁶² PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. s. 1012. ISBN 978-80-7380-741-2.

4.1.2 Způsob utajení vraždy

Tento specifický znak, dle něž je možné dělit vraždy a současně také na tomto základě sestavit adekvátní psychologický profil, nemusí být nutně přítomen u všech provedených vražd. Mnohdy nemají pachatelé dostatek klidu a času, aby svůj čin jakkoli utajili či zamaskovali. Naopak se můžeme mnohdy setkat s tím, že pachatelé v rámci svého exhibicionismu svůj čin co nejvíce vystaví na odiv. I tento fakt o pachateli a jeho osobnosti mnohé prozradí. V případě snahy o utajení vraždy se pachatel především snaží odstranit tělo oběti tím, že s ním manipuluje, snaží se zabránit možné identifikaci oběti, oběť rozčtvrtí, zakope, popřípadě zničí všechny možné stopy. Snahy mohou být ofenzivního typu, v němž se pachatel snaží sadisticky pracovat s tělem oběti, a také defenzivního typu, kdy se pachatel naopak snaží tělo oběti ukrýt, aby se nikdy nenašlo.⁶³

Pachatelé, kteří se snaží odstranit z místa činu stopy, se paradoxně velmi často dopouští naopak vyrobení dalších dílčích stop, které mohou kriminalistům dopomoci k jejich odhalení a dopadení.⁶⁴

4.1.3 Počet obětí vraždy

Psychologický profil pachatele bývá v praxi nejvíce využíván v případech, kdy existuje podezření, že pachatel zavraždil více obětí. Kriminalisté tedy často pracují s verzí, že mnoho na první pohled nesouvisejících vražd mohlo být spácháno jedním pachatelem. Počet obětí vraždy je tedy důležité především z toho důvodu, aby bylo možné rozlišit, zda se jednalo o vraždu prostou, kdy je zavražděna jedna osoba v rámci jednoho činu, či o vraždu mnohonásobnou.⁶⁵

Mnohonásobné vraždy se poté dělí dle toho, zda pachatel zavraždil více obětí v rámci jednoho činu či se jednalo o více vražd v časovém odstupu. V případě, že pachatel v jeden okamžik zavraždí dvě osoby, hovoříme o dvojnásobné vraždě. V případě čtyř a více obětí poté hovoříme o takzvané masové vraždě. V případě, že je zavražděno více osob, ovšem v určitém časovém odstupu od sebe a v rámci více činů, hovoříme poté o takzvaných sériových vraždách. Za sériovou vraždu považují kriminalisté spáchání dvou a více vražd jedním či více pachateli v určitém časovém

⁶³ BOUKALOVÁ, Hedvika a Ilona GILLERNOVÁ. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. s. 240. ISBN isbn978-80-246-4461-5.

⁶⁴ ZÁHORSKÁ, Jindřiška. *Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů*. 1. vydání. Praha: Portál, 2007. s. 67. ISBN 978-80-7367-236-2

⁶⁵ HOFMANOVÁ, Jiřina. *Behaviorální analýza: metoda sestavování kriminálního profilu pachatele: antologie násilí*. Praha: Jaroslav Hofman, 2010. s. 104. ISBN 978-80-904379-0-6

odstupu, je poté irelevantní zda je odstup v rámci hodin, dnů či například let. Z tohoto je tedy zřejmé, že pachatelů sériové vraždy může být více. V případě jednoho pachatele se jedná o osobu, která se vždy mezi jednotlivými vraždami zklidní, ustoupí do pozadí a v případě, že není kriminalisty dopadena, započne s pácháním dalších vražd. Rozestupy mezi vraždami přitom mohou být i několik let.⁶⁶

4. 2 POSTUP PŘI SESTAVOVÁNÍ PSYCHOLOGICKÉHO PROFILU PACHATELE

V případě, že kriminalisté disponují výše uvedenými znalostmi přesné typologie dané vraždy, případně dalšími informacemi, je možné přistoupit k samotnému sestavení psychologického profilu pachatele. Psychologický profil nemůže v praxi sestavovat kdokoli z kriminalistického týmu. Vždy se musí jednat o kvalifikovaného odborníka, který má dostatek zkušeností z oborů psychologie, forenzních disciplín či kriminalistiky. Jelikož takovýto odborník nemusí nutně být součástí vyšetřování vraždy od jeho počátku, velmi často musí pracovat s dokumenty a informacemi, které se k němu dostanou přeneseným způsobem, tedy že byly zajištěny někým jiným z kriminalistického týmu. Velmi důležitou součástí sestavení psychologického profilu jsou informace, které pocházejí přímo z místa činu vraždy. Logicky by bylo nejideálnějším způsobem získání těchto informací samotné zajištění na místě činu. Ovšem jak již bylo zmíněno, odborníci na sestavení psychologického profilu nemusí být ohledání místa činu přítomni. V takovém případě je nutné, aby byl vyšetřujícími kriminalisty sestaven protokol o ohledání místa činu, z nějž následně odborníci při sestavování psychologického profilu pachatele vycházejí. Důležitým dokumentem je poté také protokol o soudní pitvě oběti vraždy, který také obsahuje řadu fotografií. Z těchto údajů jsou schopni sestavovatelé psychologického profilu pachatele vyčíst, jakým způsobem byla oběť usmrcena, jak vypadalo místo činu či dobu smrti oběti.⁶⁷

Stejně tak by měly být profilující osobě poskytnuty veškeré dokumenty týkající se výslechu svědků, popřípadě dalších osob. V případě, že veškeré výše uvedené dokumenty má profilující odborník u sebe, nastává doba jejich analýzy,

⁶⁶ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vraždů*. Praha: Grada Publishing, 2013, s. 15. ISBN 978-80-247-4371-4

⁶⁷ BOUKALOVÁ, Hedvika., GILLEROVÁ, Ilona a kol. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Karolinum, 2020. s. 228. ISBN 978-80-246-4461-5

přičemž tuto analýzu nazýváme analýzou behaviorální. Prostřednictvím takovéto analýzy se sestavovatel profilu snaží vytvořit konkrétní modely pachatelova jednání a chování.⁶⁸

4.3 VYTVOŘENÍ MODELU CHOVÁNÍ PACHATELE VRAŽDY

Výsledkem precizní analýzy všech dostupných dokumentů, kterými sestavovatel psychologického profilu disponuje, by mělo být co možná nejpřesnější sestavení průběhu vraždy, a tedy sestavení typického jednání pachatele. Pro sestavovatele je ovšem důležité také jednání pachatele před samotnou vraždou, z čehož lze posléze dovodit pachatelův motiv. Stejně tak je nutné zjistit, jakým způsobem se pachatel choval po provedení vraždy. Z důvodu adekvátnosti vytvořeného modelu chování pachatele, je velmi důležité, aby veškeré podklady byly sepsány do protokolů okamžitě po jejich nalezení, tedy ještě před jakýmkoli zásahy z vnějšku, typicky například zásahy policistů na místě činu, či pohyb s tělem oběti. V opačném případě, by sestavovatel profilu vycházel z chybných údajů, který by nevycházel z jednání pachatele, nýbrž z jednání kriminalistů či dalších osob. Pro sestavení modelu pachatelova jednání je velmi důležitý takzvaný modus operandi. Tímto pojmem označujeme způsob, kterým pachatel svůj čin spáchal, a v případě dalších obdobně provedených vražd si tyto vraždy mohou kriminalisté spojit s jedním pachatelem. Právě modus operandi je možné zjistit z údajů pojednávajících o těle oběti, místě činu či z přítomnosti specifických stop na místě činu. V případě, že by došlo k sestavení totožného modu operandi, bylo by možné v případě předešlých vražd s totožným modem operandi tyto vraždy sloučit ke společnému vyšetřování, ač byly dosud vyšetřovány odděleně. V tomto ohledu je nutné oddělit modus operandi od takzvané signatury pachatele, což představuje veškeré akty, které pachatel provede již nad rámec usmrcení oběti a převážně z toho důvodu, aby kriminalistům sdělil, že se jedná právě o něj, ovšem samozřejmě bez své bližší identifikace. Naopak modus operandi je způsob, který vedl právě k usmrcení oběti.⁶⁹

Samotné sestavení psychologického profilu pachatele vraždy se skládá z mnoha znaků, z nichž lze vyčíst osobnost pachatele. Například z polohy těla

⁶⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 394. ISBN 80-85858-70-3

⁶⁹ NAHODIL, Tomáš. *Význam modu operandi a signatury pachatele při vyšetřování sexuálních vražd a sexuálně motivovaných trestných činů*, 2016. s. 4

oběti, či z jeho stavu, mohou odborníci zjistit momentální emoční rozpoložení vraha. Důležité je především zjištění, zda došlo mezi obětí a pachatelem k souboji, zda je tělo nějak deformované či pachatel i po usmrcení na tělo určitým způsobem působil. K posouzení jednání pachatele, které přímo nevedlo k usmrcení oběti, mohou vždy dopomoci daktyloskopické, trasologické či biologické stopy, nalezené na místě činu. Daktyloskopické stopy napomáhají identifikovat jednání pachatel před vraždou, trasologické stopy poté například informují o tom, jak se pachatele na místo činu dostal. Nález krve poté informuje o tom, že byl pachatel poraněn, popřípadě nález spermatu svědčí o sexuální motivaci pachatele k vraždě. Z celkového uspořádání místa činu jsou poté sestavovatelné psychologického profilu pachatele schopni rozeznat, zda pachatel jednal impulzivně, či si svůj čin dopředu promyslel. Samozřejmě musí vždy pracovat s variantou, že pachatel místo činu upravil a různě naaranžoval, aby od sebe odvedl podezření. Významným znakem je vražedná zbraň. V případě, že se jedná o zbraň, která na místě činu není běžně dostupná, lze předpokládat, že pachatel jednal promyšleně a zbraň si obstaral dopředu.⁷⁰

V praxi se modely psychologických vrahů sestavují pro dva odlišné typy vrahů. Takzvaný organizovaný pachatel vraždy vykazuje znaky nadprůměrných rozumových dispozic, jedná rozvážně, plánovaně, jeho okolí by nikdy neřeklo, že může být takováto osoba vrahem, disponuje také kvalitním vzděláním. Naopak takzvaný neorganizovaný vrah vykazuje znaky nízké inteligence, nízkého vzdělání, nemá rodinu ani kvalitní sociální zázemí a působí velmi nedůvěryhodně.⁷¹

Odborníci jsou také schopni z určitých znaků vyčíst, že spáchaná vražda nemusí být jediným trestným činem, který pachatel spáchal. Typickým takovým znakem je již zmíněná signatura pachatele, která spočívá ve specifickém zacházení s tělem oběti či velmi zvláštním aranžováním místa činu.⁷²

⁷⁰ BOUKALOVÁ, Hedvika., GILLEROVÁ, Ilona a kol. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Karolinum, 2020. s. 242. ISBN 978-80-246-4461-5

⁷¹ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů*. Praha: Grada Publishing, 2013, s. 22-25. ISBN 978-80-247-4371-4

⁷² NAHODIL, Tomáš. *Význam modu operandi a signatury pachatele při vyšetřování sexuálních vražd a sexuálně motivovaných trestných činů*, s. 11

4.4 MOTIVACE A DŮVODY PACHATELE VRAŽDY

Takto sestavený model konkrétního jednání pachatele je velmi důležitým krokem k samotnému sestavení psychologického profilu pachatele. Další fází je zjištění motivace pachatele k provedení vraždy. Motivace představuje především důvod, na jehož základě pachatel spáchal nejzávažnější trestný čin vraždy. Motivaci pachatele může být prakticky cokoli, co napomůže pachateli v rozhodnutí vraždu spáchat. Existuje několik základních typů vražd, které se dělí podle motivace pachatele. Jedná se především o vraždy motivované sexuální pudem, vraždy motivované možným ziskem pachatele, vraždy motivované konfliktem, sériové vraždy a také vraždy novorozenců jejich matkou.⁷³

4.4.1 Sexuální vraždy

Sex jakožto důvod pro spáchání trestného činu vraždy, není příliš častým motivem, ovšem přesto se takto motivované vraždy dějí. Navíc jsou takovéto vraždy velmi rozebíraným tématem v rámci společnosti. Tento typ vražd páchají vesměs velmi sadističtí pachatelé, kteří jsou nastaveni tak, aby svou oběť ovládali, popřípadě ponižovali. Hnacím motorem pachatelů je poté sexuální pud, který chtějí na svých obětech uspokojit.⁷⁴

Pro adekvátní sestavení psychologického profilu pachatele slouží především konkrétní znaky, jimiž se pachatelé sexuálně motivovaných vražd projevuje. Obecně se jedná o velmi agresivního jedince, který si své oběti vybírá v blízkém prostředí, které je mu dobře známé, ovšem málokdy si pachatel vybere oběť, kterou by blíže znal. Současně si sexuální styk původně pachatel vynucuje pomocí donucovacích prostředků.⁷⁵

K sexuálně motivovaným vraždám současně musíme uvést také to, že jsou posuzovány v rámci trestního řízení jako klasické vraždy. Trestní zákoník pro tento typ vražd neupravuje samostatnou ani kvalifikovanou skutkovou podstatu.⁷⁶

⁷³ KUČHTA, Josef., VÁLKOVÁ, Helena. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. s. 358. ISBN 80-717-9813-4

⁷⁴ KUČHTA, Josef., VÁLKOVÁ, Helena. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. s. 390. ISBN 80-717-9813-4

⁷⁵ KUČHTA, Josef., VÁLKOVÁ, Helena. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. s. 392. ISBN 80-717-9813-4

⁷⁶ BLATNÍKOVÁ, Šárka., FARIDOVÁ, Petra., ZEMAN, Petr. *Násilná sexuální kriminalita - téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. s. 42. ISBN 978-80-7338-143-1

4.4.2 Vraždy motivované ziskem

Právě zisk je zřejmě nejčastějším důvodem a motivací s níž pachatelé jsou schopni spáchat vraždu. Obecně se ziskuchtiví pachatelé, kteří páchají loupežná přepadení, považují za méně inteligentní jedince, ovšem v minulosti jsme se již mnohdy setkali s velmi promyšlenými vraždami za účelem zisku. Pachatelé v těchto případech vraždí s cílem následného odcizení hodnotných věcí oběti. Provedení vraždy bývá prostřednictvím různých nástrojů a zbraní. Současně se velmi často po takovéto vraždě snaží pachatelé zbavit těla oběti.⁷⁷

4.4.3 Vraždy vycházející z konfliktu

Důvodem spáchání těchto vražd je především jakýkoli konflikt s druhou osobou. Velmi často je obětí vraždy v tomto případě osoba pachateli velmi blízká, například někdo z rodiny. Jak již bylo zmíněno důvodem vraždy, bývají nevyřešené konflikty z minulosti, popřípadě akutní konflikt, který dokáže pachatele motivovat k vraždě. Velmi často si pachatel v tomto případě vraždu neplánuje, ovšem ta proběhne následkem afektivního jednání pachatele. Velmi časté je také přiznání pachatele, který svého činu posléze lituje a s kriminalisty spolupracuje.⁷⁸

4.4.4 Vraždy novorozenců jejich matkou

Tento typ vraždy je specifickým typem vraždy, u nějž se málokdy vytváří psychologický proces pachatele, jelikož je zřejmé, popřípadě pravděpodobné, kdo vraždu spáchal. Tento typ vraždy bývá dopředu plánován, jelikož mnohdy matky skrývají těhotenství, nechodí na prohlídky k lékaři a dítě nechtějí. Může se také stát, že matka je po porodu v takovém emočním stavu, kdy není schopna ovládat své jednání. I z tohoto důvodu bývá na vražedkyně matky nahlíženo mírněji.⁷⁹

4.4.5 Sériové vraždy

Tento specifický typ vražd je pro sestavování psychologického profilu pachatele nejideálnější, jelikož kriminalisté spojují k vyšetřování více vražd spáchaných podobným způsobem jedním pachatelem. Sériové vraždy se

⁷⁷ KUCHTA, Josef., VÁLKOVÁ, Helena. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. s. 393. ISBN 80-717-9813-4

⁷⁸ KUCHTA, Josef., VÁLKOVÁ, Helena. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. s. 393. ISBN 80-717-9813-4

⁷⁹ KUCHTA, Josef., VÁLKOVÁ, Helena. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. s. 394. ISBN 80-717-9813-4

charakterizují jako činy představující provedení více vražd s několikanásobným odstupem. V praxi se setkáváme se čtyřmi druhy profilu sériových vraždů. Prvním je vizionářský vrah, který bývá psychotický, vraždí pod vlivem halucinací či neexistujících podnětů a nevráždí z důvodu sexu. Misionářský vrah vraždí z důvodu svého přesvědčení, jelikož své oběti nepovažuje za osoby, které jsou hodny svého života. Vybírá si své oběti dle jejich stejných znaků, například příslušnosti k určitému etniku. Hédonistický sériový vrah se dále dělí do tří podtypů a to na vraha vlnostního, který vraždí z důvodu sexuálního uspokojení, vraha hledajícího vzrušení, který vraždí z prostého důvodu, že vražda mu přináší vzrušení a tudíž uspokojení, a na vraha komfortního, který vraždí z důvodu získání kvalitnějšího života. Posledním typem sériového vraha je typ orientovaný na moc, který vraždí z důvodu, že si tímto dokazuje svou nadvládu nad svou obětí.⁸⁰

4.5 FAKTICKÉ VYTVOŘENÍ PSYCHOLOGICKÉHO PROFILU PACHATELE VRAŽDY

Na základě předchozích informací, které jsou odborníkům předloženy a také na základě jejich empirických znalostí může být vytvořen co možná nejpodrobnější psychologický profil pachatele. Ten se skládá z uvedení pachatelova přibližného věku, pohlaví, dosaženého vzdělání, rodinného stavu, vzhledu, sociálního původu či z různých charakteristik jeho chování a jednání. Současně s tímto se uvádí v psychologickém profilu také sexuální orientace, možnost opakování vraždy či další rizika pro společnost.⁸¹

Mimo výše uvedenou bližší charakteristiku by psychologický profil měl obsahovat také doporučení pro kriminalisty, jakým způsobem a jakými metodami by mělo být nadále vedeno vyšetřování. Často se stává, že kriminalisté psychologický profil pachatele zveřejní v médiích, a to především z toho důvodu, aby navázali alespoň takto zprostředkovaně určitý kontakt s pachatelem.⁸²

Sestavený psychologický profil by měl být především srozumitelný a jasný. Kriminalisté by tomuto profilu měli být schopni porozumět i bez bližší znalosti psychologických či psychiatrických oborů. V každém případě je kvalitní

⁸⁰ KUČHTA, Josef., VÁLKOVÁ, Helena. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. s. 394. ISBN 80-717-9813-4

⁸¹ VYHLÍDALOVÁ, Pavla. K otázce psychologického profilování. *Československá kriminalistika*. 1990, č. 1-2, s. 70

⁸² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Kriminální psychologie*. Praha: Eurounion, 1998, s. 159. ISBN 80-85858-70-3

psychologický profil pachatele významným prostředkem k dopadení pachatele a pomocí pro kriminalistické vyšetřování. Je zřejmě také kvalitnějším prostředkem než obyčejný sociodemografický profil pachatele, který není zdaleka tak podrobný.⁸³

4.6 SOCIOLOGICKÉ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ OSOBNOST PACHATELE VRAŽD

Osobnost pachatele nejzávažnějších trestných činů není ovlivněna pouze konkrétními biologickými a psychologickými faktory. Specifické jednání pachatele tak závažného trestného činu, jako je například vražda, se utváří také prostřednictvím typických sociologických faktorů. Tyto sociologické faktory působí na pachatele mnohdy již od narození, respektive od dětství a z tohoto důvodu je nutné si také stručně vysvětlit, kde může být zakořeněn původ zvýšené agrese pachatelů, případně odkud pramení sklony k vražednému jednání z pohledu sociologie.

Jednoznačně nejdůležitějším sociologickým faktorem, který má významný vliv na jednání každé osoby ve společnosti je vliv rodiny. Rodinné prostředí od dětství vytváří v každém jedinci konkrétní vzorce chování, které se při nedokonalém vedení může snadno zvrhnout k deliktnímu jednání v pozdějším věku daného jedince. Rodinné prostředí by mělo v ideálním případě vždy uspokojovat všechny životní potřeby každého jedince. Rodina současně také vytváří žebříček hodnot, jichž se daný jedinec následně drží celý život. V případě nekvalitní rodinné výchovy ovšem může rodina dítěti posloužit spíše negativně, jelikož může v dítěti rozvinout sklony k sociálně patologickému jednání, které v konečném důsledku může přerůst až ve zrod pachatele trestného činu vraždy. Rodiče, kteří mají mnohdy dost starostí sami se sebou, mají například také problémy se zákonem, nejsou dostatečně kompetentní k tomu, aby kvalitně vychovali své dítě. Takovíto rodiče nevytvářejí adekvátní sociální prostředí pro dítě, které si musí mnohdy projít mnoha životními traumaty. U pachatelů vražd jsou právě tato prožitá traumata naprosto rozhodující v jejich následném životě. V mnoha případech totiž mají vliv na negativní sociální uvažování pachatelů vražd. Tyto osoby si po celý život v sobě nesou tato prožitá traumata z dětství, veškerou bolest, kterou si museli prožít, čímž

⁸³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Kriminální psychologie*. Praha: Eurounion, 1998, s. 160. ISBN 80-85858-70-3

se u nich prohlubuje agrese a vztek na celou společnost. Dle výzkumů je zřejmé, že v případě, kdy se narodí dítě, které trpí určitým typem neurologického onemocnění a současně se narodí do nefunkční rodiny, existuje u něj více než čtyřikrát vyšší pravděpodobnost spáchání trestného činu vraždy, popřípadě činu podobného, než je tomu u osob, které vyrůstají ve fungující rodině a pohybují se v kvalitním sociálním prostředí.⁸⁴

Mezi hlavní sociální potíže v rámci nefungování rodiny patří především absence některého z rodičů. V případě, že v rodině absentuje matka, dítě trpí nedostatkem mateřské lásky a ochoty. V případě, že je dítě dlouhodoběji vystaveno absenci matky, může u něj dojít k takzvané separační úzkosti, která má pro rozvoj agresivity a deliktního jednání v pozdějším věku velký význam. Naopak v případě, že v rodině absentuje otec, dítě trpí nedostatkem mužského vzoru, přičemž problém tento aspekt představuje především u chlapců, jelikož ti si nejsou schopni vyvinout adekvátní vztahy k mužským autoritám, přičemž v pozdějším věku se toto projevuje například opovrhováním nadřízených či jiných autorit. Velmi častý sociologický problém v rámci rodiny u pachatelů nejzávažnější trestné činnosti bývá také takzvaný syndrom CAN, tedy syndrom týraného či zanedbávaného dítěte. Osoba, která byla v dětství či mládí vystavena duševnímu, fyzickému či společenskému týrání, ponižování, popřípadě zanedbávání, které bylo jeho rodiči či dalšími osobami prováděno uvědoměle, může trpět syndromem CAN, přičemž tento syndrom si v řadě případů s sebou nese po celý život a může díky tomu vykazovat určité známky nenormality.⁸⁵

Z výše uvedeného je zřejmé, že na chování potenciálních či faktických pachatelů nejzávažnějších trestných činů má vliv především citová deprivace, která je projevem poškození, která v člověku zanechalo strádání či utrpení prožité v dětství.

Velmi důležité je pro správný sociální rozvoj osobnosti také takzvané sociální učení, které lze definovat socializační proces, který představuje neustálé osvojování a přijímání adekvátních a komplexních typů chování, popřípadě jednání, které jsou přiměřené k dané konkrétní sociální situaci. Důsledkem veškerého sociálního učení jsou určité specifické sociální role, které každý jedinec

⁸⁴ GARBARINO, James. *Listening To Killers. Lessons Learned from My 20 Years as a Psychological Expert Witness in Murder Cases*. Oakland, California: University of California Press, 2015. s. 117. ISBN 978-0-520-28286-5

⁸⁵ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 5. vydání. Praha: Portál, 2012. s. 593. ISBN 978-80-262-0225-7

do svého života přejímá. Takovéto sociální učení probíhá prostřednictvím tří různých způsobů a to prostřednictvím sociálního posilování, imitací či nápodobou. V těchto způsobech každý jedinec přejímá vzorce chování od druhých osob. Logicky tedy osoby, které se nacházejí v pozitivním sociálním prostředí, přebírá správné hodnoty a postoje, naopak osoby, které se vyskytují v negativním či dokonce sociálně patologickém prostředí přebírají negativní a patologické životní postoje a hodnoty, což v budoucnu může přerůst u daného jedince v kriminální jednání.⁸⁶

Výrazným sociologickým faktorem, který má vliv na osobu pachatele nejzávažnějších trestných činů je také chudoba. V případě, že osoba dlouhodobě žije, či vyrůstá v chudobě a nedostatku základních životních potřeb, existuje o mnoho vyšší riziko jejího násilného chování, než v případě života v blahobytu a dostatku. Ač by se mohlo zdát, že většina osob žijících v chudobě bude kriminální činnost směřovat spíše k majetkové trestné činnosti, není tomu tak zcela, jelikož majetková kriminalita je od násilných trestných činů oddělena pouze tenkou hranicí a mnohdy dochází z důvodu zisku majetku i k vraždám.⁸⁷

Na rozvoj agresivního a násilného chování pachatelů nejzávažnějších trestných činů má vliv také prostředí, v němž se pachatel pohybuje, takzvané lokální prostředí. Takovéto prostředí tvoří specifickou skupinu osob, s nimiž je jedinec prakticky v každodenním kontaktu, a tato skupina osob vyznává určité hodnoty, zvyky či tradice, přičemž logicky mezi sebou přebírají právě tyto hodnoty a zvyky. Ze sociologického pohledu je především rozdíl mezi lokálním prostředím ve městě a na venkově. Výzkumy je dokázáno, že výrazně vyšší patologické lokální prostředí bývá v městských, respektive průmyslově rozvinutých, lokalitách. Především pak vyšší riziko sociálně patologických jevů existuje v rámci bydlení v rámci sídlišť, přičemž na v tomto typu bydlení musí spolu vycházet mnoho osob na relativně malém prostoru, v takovéto lokalitě bývá nedostatek přírody, zeleně či kvalitních hřišť, což má samo o sobě významný vliv na negativní vývoj dětí. Když se k tomuto přidá sounáležitost s určitou negativní partou patologických osob v rámci sídliště, může u daného jedince vzniknout velmi negativní vzorec chování do budoucna. V těchto lokalitách nastává proces výše zmíněného sociálního učení,

⁸⁶ ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. s. 72. ISBN 80-85931-48-6

⁸⁷ VÁLKOVÁ, Helena., KUČTA, Josef a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 479. ISBN 978-80-7400-429-2

kdy si od sebe děti, popřípadě mladiství mohou přebírat násilné hodnoty či vzorce chování. Logicky v pozdějším věku mohou tyto osoby vykazovat vyšší míru agrese v rámci běžného mezilidského jednání.⁸⁸

Co se týká sociologických faktorů, pak je dle odborníků velmi důležitý také vliv médií. Obecně je pro možné propuknutí vražedného jednání u pachatele nutná existence takzvaného vražedného myšlení. V takovémto myšlení si pachatel ve svém rozumovém nastavení utlumí veškeré překážky, které mu do této chvíle bránili svou agresi rozvinout. Takovéto myšlení může být podporováno například hraním počítačových her, v nichž dochází k vraždění osob, popřípadě také sledováním akčních filmů, které taktéž obsahují násilné scény. Současně také média, referující o různých násilných činech ve světě mohou přispět k rozvinutí agresivního jednání u ne zcela rozumově obdařených jedinců, jelikož ti si osvojí fakt, že problémy lze řešit prostřednictvím násilí.⁸⁹

⁸⁸ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 2. vyd. Praha: Portál, 2014, s. 69. ISBN 978-80-262-0643-9

⁸⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada, 2008, s. 35. ISBN 978-80-247-2207-8

5. NEJZÁVAŽNĚJŠÍ PŘÍPADY TRESTNÝCH ČINŮ

Existuje mnoho případů trestné činnosti, které se zapsaly do světové, ale i České historie, a které měly vliv na společnost a vývoj práva. Zde je několik příkladů, které jsou díky médiím známé i běžné veřejnosti.

Jack Rozparovač byl sériový vrah, který vraždil v Londýně v roce 1888. Jeho metoda byla krutá a brutální, často oběti zbavoval života drastickým způsobem. Jeho identita nikdy nebyla odhalena.

Al Capone byl známý americký gangster, který se stal slavným během období prohibice v 20. letech 20. století. Byl obviněn z mnoha zločinů, jako bylo pašování alkoholu, vydírání a vražda.

Dreyfusova aféra byla skandálem, který se odehrál ve Francii na konci 19. století. Alfred Dreyfus, židovský důstojník ve francouzské armádě, byl nespravedlivě obviněn z špionáže pro Německo a odsouzen k doživotnímu vězení na ostrově Ďábelský ostrov. V roce 1899 byl Dreyfus opětovně souzen a shledán nevinným.

O. J. Simpson byl americký herec a bývalý hráč amerického fotbalu, který byl obviněn z vraždy své bývalé manželky Nicole Brown Simpsonové a jejího přítele Ronalda Oldmana v roce 1994. Jeho soudní proces byl mediálně sledován a byl znám pro svou kontroverzi.

5.1 NEJZÁVAŽNĚJŠÍ PŘÍPADY TRESTNÉ ČINNOSTI, KTERÉ SE ZAPSALY DO HISTORIE KRIMINALISTIKY A KRIMINOLOGIE

Mezi nejznámější sériové vrahy v novodobé historii naší země, kteří se zapsali do historie kriminalistiky, můžeme zařadit Jiřího Straku, Ivana Roubala a manžele Stodolovi.

K nejznámějším masovým vrahům, souzeným v naší zemi, můžeme zařadit Olgu Hepnarovou, Vladimíra Lulka a Pavla Pecu.

5.2 SÉRIOVÍ VRAZI

5.2.1 Jiří Straka

Strakovi bylo šestnáct let, kdy v období od 17. února do 16. května v roce 1986 napadl 11 mladých žen. Na oběti útočil vždy zezadu a škrtil je, dokud neupadly do bezvědomí. Poté je opakovaně brutálně znásilnil. Při jeho útocích zemřeli tři ženy. K některým se vrátil a zohavil je. S narůstajícími se útoky se jeho

násilí a brutalita na obětech zvyšovala a vzbuzovala paniku mezi lidmi, hlavně u mladých mimopražských žen, které se měly zúčastnit spartakiády. Proto se mu přezdívalo spartakiádní vrah. Díky svědectví obětí, které jeho útoky přežily, byl Straka Jiří dopaden. Obviněn ze 3 vražd, 5 znásilnění, 3 loupeží a 6 krádeží. Straka byl souzen jako mladiství a vinný ze tří vražd. Byl odsouzen k nejvyššímu možnému trestu k deseti letům vězení. Po propuštění byl převezen do psychiatrické léčebny, kde byl kastrován.⁹⁰

5.2.2 Ivan Roubal

V roce 1991 zmizel Roubalův obchodní partner a jeho přítelkyně. Ivan Roubal tvrdil, že odcestovali do Německa, poté začal rozprodávat jejich majetek. Syn Ivana Roubala později vypověděl, že jeho otec obchodníka s přítelkyní zavraždil a těla nechal sežrat prasaty. Během dvou let vraždil staré muže na různých místech. Vraždil je zvláštním způsobem, vždy oběti svázal do kozelce, že se uškrtily vlastní vahou. V roce 1994 se Ivan Roubal s dalšími pachateli vloupal do autopůjčovny, kde byli tři muži. Muže svázali kabely od elektřiny a odcizili hotovost a spotřebiče. Roubal se na místo činu vrátil, muže svázal do kozelce, ale jeden z nich se dokázal vymotat ze svázání. Ten podal Policii popis pachatele a Ivan Roubal byl odsouzen k trestu odnětí svobody na doživotí.⁹¹

5.2.3 Jaroslav Stodola a Dana Stodolová

Manželé Stodolovi vraždili starší ženy a muže na vesnicích a v malých městech, kde právě žili. Oběť byla dlouho mučena, dokud jim neprozradila, kde má ukryté peníze nebo cenné věci. Pokaždé oběť usmrtili škrcením a ubodáním nožem. Prokázaných vražd je osm. První oběť byl muž, který měl být jen okraden. Muž vzdoroval Stodolovi a strhl mu masku, tím byl Stodola prozrazen, a proto muže uškrtil. Poté ho položil do postele, přikryl dekami a kolem postele rozprostřel zapálené svíčky. Dům od svíček začal hořet, tím zahladil Stodola stopy a vše vypadalo jako sebevražda. Zde odcizil hotovost, náradí, jídlo a alkohol. Druhou obětí byla nedoslýchavá žena, která sousedila s první obětí. Stodolová několika

⁹⁰ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vraždů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vraždů současnosti*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). s. 414-415. ISBN 978-80-247-4371-4.

⁹¹ SLUŠNÝ, Jaromír. *Černá kniha českých bestiálních vraždů: nejslavnější kriminální případy dvacátého století*. V Praze: XYZ, 2006. s. 160-176. ISBN isbn:80-87021-06-1.

ranami do hlavy napadla ženu, kterou pak mučila. Žena ji nic neřekla a byla uškrcena. Oběť zakopali na zahradě do mělkého hrobu. Manželský pár se stal další obětí Stodolových. Do domu se dostali oba najednou, ale oběti vyslýchal každý sám. Žena po nátlaku Stodolové prozradila, kde mají ukryté peníze. Muž zapíral a byl Stodolou uškrcen kabelem od lampičky, bohužel i ženu tímto způsobem zavraždili. I zde založili požár od cigaret, aby vše vypadalo jako sebevražda nebo nešťastná náhoda. Pátou obětí zavraždila Stodolová sama bez manžela. Ženě ucpala roubíkem ústa, udeřila ji do hlavy válečkem a několikrát bodla do hrudníku nožem. I zde odcizila hotovost a zahladila stopy a přespala do druhého dne. Další den se rozjela za svým manželem. Šestou obětí se stal muž, který byl ze stejné vesnice jako první a druhá oběť. Byl uškrcen na telefonním kabelu na půdě, nejprve byl napaden několika ranami do hlavy. Dvě sestry, které žili se svojí matkou, jsou dalšími oběťmi Stodolových. Vše mělo vypadat tak, že se povraždily navzájem. Jednu sestru uškrtil Stodola, pak se vrhl na její matku, kterou také škrtil a domníval se, že je mrtvá. Druhá ze sester byla uškrcena ve vaně a měla podřezaná zápěstí. Jediná žena, která vraždění Stodolových přežila byla jejich matka. Ta sdělila Policii, kdo je vrah a že ho zná. Stodolovi byli v roce 2004 odsouzeni k trest odnětí svobody na doživotí.⁹²

5.3 MASOVÍ VRAZI

5.3.1 Olga Hepnarová

Olga Hepnarová byla česká masová vražedkyně, která se stala známou tím, že v roce 1973 vjela do skupiny lidí na pražské třídě Na Bojišti a zabila osm lidí a dalších 12 zranila. Byla odsouzena k trestu smrti a popravena v roce 1975. Hepnarová trpěla duševním onemocněním a její motivací k činu byla touha po pomstě společnosti, kterou považovala za zdroj svých neštěstí a osamělosti. Její případ je dodnes považován za jednu z nejznámějších masových vražd v českých dějinách. Její čin vzbudil rozsáhlou pozornost a dodnes je předmětem diskuzí a interpretací. Hepnarová se narodila v roce 1951 v Praze a během svého života prošla řadou osobních problémů, které mohly přispět k tomu, že se rozhodla pro tak extrémní krok.⁹³

⁹² SLUŠNÝ, Jaromír. *Černá kniha českých bestiálních vražd: nejslavnější kriminální případy dvacátého století*. V Praze: XYZ, 2006. s. 184-205. ISBN isbn:80-87021-06-1.

⁹³ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie masových vražd: příběhy temné duše a nemocné společnosti*. Praha: Grada, 2015. Psyché (Grada). s.227-240. ISBN 978-80-247-5599-1.

5.3.2 Vladimír Lulek

V Předměřicích nad Labem brutálně ubodal svoji ženu a čtyři děti několikrát již za krádeže a loupeže či ublížení na zdraví trestaný Vladimír Lulek. Zároveň se pokusil zavraždit sousedku, která se mu snažila v jeho konání zabránit. To se mu však nepodařilo, nicméně ženu velmi těžce poranil. Sám sebe pořezal na krku a zápěstí. Ve vazbě Lulek simuloval duševní nemoc. Za zmínku stojí, že Vladimír Lulek byl za pětinasobnou vraždu a pokus o vraždu odsouzen k trestu smrti a 2. února 1989 byl posledním popraveným v Česku.⁹⁴

5.3.3 Pavel Peca

Pavel Peca patří mezi vrahy, kteří svým jednáním vyrazil dech i zkušeným kriminalistům. V roce 1993 brutálně zavraždil svoji bývalou ženu a 19letou dceru. Když do bytu přišla i jeho 14letá dcera, zavraždil ji několika údery sekerou také. Těla obětí na místě činu zasypal bílými kopretinami, sedl si ke stolu a napsal šestnáctistránkový dopis s doznáním. V doznání však nelitoval toho, co spáchal, litoval jen sám sebe. Byl odsouzen k 25 letům odnětí svobody. Tento trest byl potom změněn na doživotí s možností propuštění po dvaceti letech. Rok před tím, než mohl věznicí opustit, zemřel.⁹⁵

5.4 STATISTICKÉ SROVNÁNÍ

V roce 2022 došlo v České republice k 1635 trestným činům proti životu. V 1014 případech šlo o vraždu podle §140. Policejní statistika dále dělí vraždy podle § 140 do pěti skupin. Vraždu loupežnou, vraždu sexuální, vraždu motivovanou osobními vztahy, vraždu na objednávku a vraždy ostatní. V případech loupežných vražd bylo za loňský rok celkem evidováno 25 případů, což je druhé nejnižší číslo z celkového počtu. Nejméně bylo spácháno za loňský rok vražd sexuálních, celkem 17 případů. Nejvíce provedených vražd bylo tzv. motivovaných osobními vztahy, celkem 514 případů. Vražd ostatních bylo za rok 2022 spácháno 429 a vražd na objednávku celkem 29. Přehledné kompletní srovnání viz. příloha⁹⁶

⁹⁴ *Poslední popravený Čech ubodal před třiceti lety svou rodinu* [online]. idnes.cz, 2016-12-22 [cit. 2023-03-15]

⁹⁵ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie masových vraždů: příběhy temné duše a nemocné společnosti*. Praha: Grada, 2015. Psyché (Grada). s.168. ISBN 978-80-247-5599-1.

⁹⁶ <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

V §141 zabití uvádí pouze jeden případ a v 603 případech o usmrcení z nedbalosti podle §143. V 17 případech můžeme konstatovat účast na sebevraždě podle §144. Ani v jednom případě nedošlo ke vraždě novorozence matkou podle §142. Tyto vraždy a údaje o nich, byly zahrnuty do kategorie ostatních vražd.⁹⁷

V příloze je uvedeno kompletní roční srovnání dle jednotlivých měsíců a zároveň i všechna data spojená s rokem 2022.

Tabulka. č. 1: Počet trestných činů vraždy za rok 2022

§140 VRAŽDA – 2022					
	loupežná	sexuální	mot. osobními vztahy	na objednávku	ostatní
LEDEN	0	1	5	0	6
ÚNOR	0	1	5	0	13
BŘEZEN	0	1	15	2	17
DUBEN	1	1	25	2	25
KVĚTEN	2	1	33	2	28
ČERVEN	2	1	40	3	32
ČERVENEC	2	1	49	3	35
SRPEN	2	1	54	3	42
ZÁŘÍ	2	1	66	3	50
ŘÍJEN	3	2	69	4	58
LISTOPAD	5	3	77	4	61
PROSINEC	6	3	76	3	62
CELKEM	25	17	514	29	429

Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

5.5 RESOCIALIZACE PACHATELŮ NEJZÁVAŽNĚJŠÍCH TRESTNÝCH ČINŮ

Pachatelé nejzávažnějších trestných činů, samozřejmě v případech, kdy nejsou odsouzeni k doživotnímu trestu odnětí svobody a nedojde k jejich dřívějšímu propuštění z výkonu trestu, jsou dříve nebo později z výkonu trestu odnětí svobody propuštěni na svobodu. Aby ovšem po propuštění nepokračovali v páchání trestné činnosti, je nutné, aby u nich došlo k nápravě. Právě prostřednictvím takzvané resocializace, což představuje dlouhý a obtížný proces převýchovy pachatele, může k nápravě v ideálním případě u pachatelů dojít. Každý pachatel trestného činu, který je odsouzen by měl v rámci resocializace projít řadou různých nápravných a resocializačních procesů. U pachatelů trestných činů

⁹⁷ <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

hovoříme o takzvané penitenciární resocializaci, a to především z důvodu, že resocializace může probíhat i u osob, které nejsou odsouzeny za spáchání trestného činu. Resocializace má jeden hlavní účel, kterým je snaha o nápravu pachatele, změnu jeho myšlení a s tím spojeného chování tak, aby byl po propuštění z výkonu trestu pro společnost prospěšný a nedal se opětovně na kriminální dráhu zločince. V ideálním případě by měla resocializace zapůsobit na celou osobnost pachatele, ovšem v některých případech je úspěchem i mírné zapůsobení na daného pachatele v tom smyslu, že se podaří ovlivnit alespoň část jeho charakteru či postojů. Resocializace také může u pachatelů trestných činů působit jako příprava na jeho budoucí život, který následuje po vykonání trestu. Po zdárném ukončení resocializačních programů by měl být pachatel schopen si v reálném životě obstarat zaměstnání, postarat se o sebe a žít v souladu se společenskými normami a pravidly.⁹⁸

V současné době jsou primárními resocializačními programy v rámci penitenciární péče takzvané programy zacházení. Tyto programy jsou charakterizovány v zákoně č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, konkrétně v § 41. Zde je uvedeno, že se jedná o vzdělávací, terapeutické a pracovní programy a činnosti, které mají za úkol resocializovat osobu vykonávající trest odnětí svobody. Programy zacházení jsou komplexní programy resocializace, které jsou sestavovány individuálně každému odsouzenému zvlášť. Tyto programy sestavují odborníci na psychologii či speciální pedagogové. Kontrolu, zda odsouzený program zacházení vykonává správně, obstarávají vychovatelé, kteří jsou také odsouzeným vždy nápomocni v případech jakýchkoli problémů.⁹⁹

S pojmem resocializace jsou velmi úzce propojeny také další dva pojmy a to pojem reintegrace a pojem reedukace.

Reintegrace je velmi podobná samotné resocializaci. V případě dokončení resocializačního programu a propuštění odsouzeného by měl v ideálním případě nastoupit na řadu právě reintegrace, což je postupné začlenění odsouzeného do běžného fungování společnosti a do běžného života. Reintegrace bývá velmi složitým procesem, jelikož propuštěný pachatel trestného činu není mnohdy společností optimálně přijat právě z důvodu své kriminální minulosti. Právě

⁹⁸ MAŘÁDEK, Vladimír. *Vězeňství*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2005. s. 95. ISBN 80-7368-002-5

⁹⁹ MAŘÁDEK, Vladimír. *Vězeňství*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2005. s. 96. ISBN 80-7368-002-5

z tohoto důvodu se propuštění pachatelé mnohdy uchylují opět do patologických skupin kriminálních, kteří jediní jim rozumí. Pro pachatele tedy nastává krizový okamžik toho, zda jsou po odpykání trestu schopni integrace do společnosti či nikoli.¹⁰⁰

Je tedy zřejmé, že aby mohlo být efektivně dosaženo reintegrace, musí nejprve odsouzený úspěšně projít procese resocializace. Již v průběhu výkonu trestu by si odsouzení, které čeká propuštění, měli projít modelovým procesem reintegrace v rámci specifické vězeňské skupiny osob za dohledu kvalifikovaných odborníků.¹⁰¹

Reedukace je dalším pojmem, který je s resocializací a reintegrací velmi úzce spojen. Reedukace znamená obecně proces, kdy je pachatel trestného činu převychováván z důvodu, že jeho dosavadní výchova byla nedostatečná či zcela patologická. V některých případech je nutné k nápravě pachatele provést kompletní změnu jeho osobnosti, někdy je potřeba změnit jen pár charakterových nastavení daného jedince. Reedukace je velmi složitým procesem, kdy je nutné ke každému jedinci přistupovat zcela individuálně. Je také velmi obtížné měnit dlouhodobě zakořeněné patologické zvyky konkrétních jedinců.¹⁰²

5.6 DŮVODY A DŮSLEDKY PROPUŠTĚNÍ PACHATELE Z VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

Každý odsouzený pachatel trestného činu bude dle § 73 zákona o výkonu trestu odnětí svobody z výkonu trestu odnětí svobody propuštěn v případě, že již uplynula doba, po kterou měl být trest vykonán, jeho propuštění nařídí státní zástupce či soud, popřípadě mu prezident republiky udělí milost. V případě, že se blíží propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody na základě uplynutí doby trestu, musí věznice průběžně připravovat odsouzeného na následný život po propuštění na svobodu. V předchozí kapitole této práce jsme si představili proces resocializace a programy zacházení s odsouzenými v rámci jejich výkonu trestu odnětí svobody. Vězeňský personál by měl v tomto ohledu především připravit

¹⁰⁰ HENDRYCH, Igor. *Vybrané kapitoly z penologie*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2010. s. 22. ISBN 978-80-7248-574-1

¹⁰¹ MAŘÁDEK, Vladimír. *Vězeňství*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2005. s. 97. ISBN 80-7368-002-5

¹⁰² HENDRYCH, Igor. *Vybrané kapitoly z penologie*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2010. s. 22. ISBN 978-80-7248-574-1

odsouzené na řádný život po propuštění, který bude především v souladu se společenskými pravidly a právními předpisy. I když si se začleněním do společnosti musí každý propuštěný jedinec poradit sám, je nutné podotknout, že mnohdy po mnoho let nebyl v kontaktu s nikým jiným, než s ostatními vězni či s vězeňským personálem. Z tohoto důvodu není začlenění do společnosti ničím jednoduchým. § 74 zákona o výkonu trestu odnětí svobody poté charakterizuje takzvané výstupní oddělení věznice, které je zřízeno právě z důvodu přípravy odsouzeného na jeho propuštění a začlenění do běžného řádného života. V rámci tohoto oddělení, které je určeno odsouzeným osobám, které pobývají ve věznici po dobu delší než roky, se odsouzení postupně připravují na přechod mimo věznici.

S propuštěním z výkonu trestu odnětí svobody se pojí mnoho problémů, s nimiž se musí pachatelé trestných činů vyrovnat. Mezi ty jednoznačně nejvýznamnější obtíže spočívají v neschopnosti či nemožnosti opatřit si kvalitní bydlení a zaměstnání. Problematické také bývají snahy o navázání či narovnání rodinných vazeb a vztahů. Propuštění pachatelé mohou mít také potíže v oblasti financí, závislostí či mohou vykazovat značné zdravotní potíže. Ze všech těchto důvodů je pro odsouzeného moment jeho propuštění z mnohaletého výkonu trestu odnětí svobody velice stresující záležitostí. V případě, že nedisponují kvalitním rodinným zázemím a alespoň průměrným finančním základem mohou mít velké problémy s tím, aby se se svým propuštěním adekvátně vyrovnali a nezapojili se opět do kriminální sféry společnosti.¹⁰³

Osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody by tedy v první řadě měly zamířit na kontaktní pobočku Úřadu práce ČR, kde by se měly zaregistrovat jako žadatelé o zaměstnání. Tímto získá jistotu, že nebude muset alespoň v prvních měsících žádné poplatky na zdravotním a sociálním pojištění a také má relativně vysokou šanci na získání kvalitního zaměstnání. Současně také může získat nárok na proplacení dávek v hmotné nouzi popřípadě další dávky okamžité pomoci. Současně by také propuštěné osoby měly co nejdříve zažádat o zahlazení svého odsouzení, jelikož se záznamem v rejstříku trestů se kvalitní zaměstnání hledá obtížně.¹⁰⁴

¹⁰³ HUBÁLEK, Michal., ŠTĚPÁNKOVÁ, Martina., ZAMBOJ, Ladislav. *Trh práce a diskriminace: Po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody*. Praha: Poradna pro občanství, občanská a lidská práva, 2008. s. 69. ISBN 978-80-254-2662-3

¹⁰⁴ HUBÁLEK, Michal., ŠTĚPÁNKOVÁ, Martina., ZAMBOJ, Ladislav. *Trh práce a diskriminace: Po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody*. Praha: Poradna pro občanství, občanská a lidská práva, 2008. s. 70. ISBN 978-80-254-2662-3

Jak již bylo zmíněno, v průběhu výkonu trestu odnětí svobody podstupují odsouzené osoby resocializační programy, respektive programy zacházení, které spadají do takzvané penitenciární péče. Po následném propuštění odsouzené osoby poté existuje také takzvaná postpenitenciární péče. Projevuje se především podporou a pomocí propuštěným osobám, čímž jim má být co možná nejefektivnější zapojení do společnosti. Jedná se o sociální péči, která se zaměřuje především na zamezení dalšího kriminálního jednání propuštěných osob.¹⁰⁵

Obecně za předpoklady následné opakující se trestné činnosti propuštěných osob z výkonu trestu odnětí svobody považujeme předluženost, absenci bydlení a zaměstnání, a různé závislosti. V rámci postpenitenciární péče je z tohoto důvodu poskytováno kvalitní pracovní uplatnění, je jim zprostředkováno odpovídající bydlení, je jim zprostředkována ekonomická podpora, jsou postupně zapojováni do fungování společnosti a také jsou jim poskytovány různé poradenské služby, především pak v sociálněprávní oblasti.¹⁰⁶

¹⁰⁵ ČERNÍKOVÁ, Vratislava., SEDLÁČEK, Vojtěch. *Základy penologie pro policisty*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2002. s. 150. ISBN 80-7251-104-1

¹⁰⁶ ŠTĚRBA, Vladislav. *Penologie*. Praha: Armex, 2007. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. S. 148. ISBN isbn978-80-86795-48-5.

ZÁVĚR

Jak je z této práce zřejmé, na problematiku nejzávažnějších trestných činů, vedených proti lidskému zdraví a životu nelze nahlížet pouze z jednoho pohledu, který by stavěl do určitého postavení jak osobu pachatele, tak i osobu oběti. Vždy se musí posuzovat mnoho proměnných faktorů, které činu předchází.

Každý trestný čin je proveden z určitého důvodu, společnost jako taková by se neměla smířit pouze s nalezením pachatele a jeho následným potrestáním, nýbrž musí veškerým typům trestných činů ze všech svých sil předcházet. Začít by měla především sama u sebe, jelikož mnohdy je to právě sama společnost, která svými pravidly, svým přístupem k určitému okruhu lidí a svým jednáním vytváří podmínky, díky nimž je ve společnosti vyšší výskyt kriminality.

Každopádně je problematika nejzávažnějších trestných činů, konkrétně problematika vražd velmi zajímavá a pro společnost důležitá a měla by se tomuto tématu věnovat zvýšená pozornost.

V této práci se nejprve věnuji vymezení základních pojmů, které jsou v této práci využity, především pak je stručně vymezen pojem trestného činu a jeho náležitostí. Následuje také rozdělení trestných činů.

Následující kapitola se týká kriminalistiky, respektive kriminalistických metod, které jsou v praxi využívány při vyšetřování nejzávažnějších trestných činů, konkrétně pak při vyšetřování vraždy.

V další kapitole se práce zabývá kriminologickými aspekty nejzávažnějších trestných činů, především pak opět činu vraždy.

Následuje charakterizování psychologického profilu pachatele nejzávažnějších trestných činů vůči zdraví a životu, přičemž je zde také podrobněji vysvětleno jak se takovýto psychologický profil pachatele vraždy či zabití sestavuje. Následující kapitola se stručně zaměřuje také na sociologické faktory, které mají vliv na pachatele nejzávažnějších trestných činů.

Poslední dvě kapitoly se posléze věnují jednak nejzávažnějším případům, které se zapsaly do historie kriminalistiky a kriminologie, statistickému srovnání trestných činů proti životu za rok 2022, možnou resocializaci pachatelů té nejzávažnější trestné činnosti a také důvodům a důsledkům možného propuštění pachatelů těchto trestných činů z výkonu trestu odnětí svobody.

Hlavním cílem této práce bylo především teoretické vymezení celkové problematiky týkající se nejzávažnějších trestných činů, které jsou vedeny vůči lidskému zdraví, a především lidskému životu. Dílčími cíli poté byly odpovědi na

otázky, jaké jsou typické kriminalistické metody vyšetřování nejzávažnějších trestných činů, konkrétně trestného činu vraždy a také jaké jsou kriminologické, psychologické a částečně také sociologické aspekty trestného činu vraždy. Všechny tyto stanovené cíle byly dle mého názoru v této práci naplněny.

RESUME

This diploma thesis deals with the issue of the most serious crimes. In the first chapter, the basic terms are defined and the general interpretation of criminal acts is presented. The second chapter includes crimes from the perspective of criminology and a focus on the methodology and investigation of the most serious cases. The following chapter deals with the criminological aspects of mainly the crime of murder. The penultimate chapter is devoted to the field of psychology, especially to individual procedures in compiling the psychological profile of the offender. And from the point of view of sociology, factors influencing personality. The last chapter deals with selected cases of crimes that went down in history. Resocialization, consequences and reasons for possible release. The basic goal of this thesis is to get acquainted with criminal activity, criminal acts, their classification and possible punishments. The sub-goal of the thesis is the comparison and subsequent analysis of investigative methods of the most serious crimes.

Keywords:

Crime, criminology, murder, killing, perpetrator, victim, methodology, typology, serial murders, resocialization.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

- 1) BLATNÍKOVÁ, Šárka., FARIDOVÁ, Petra., ZEMAN, Petr. *Násilná sexuální kriminalita - téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1
- 2) BOUKALOVÁ, Hedvika., GILLEROVÁ, Ilona a kol. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4461-5
- 3) ČERNÍKOVÁ Vratislava., SEDLÁČEK Vojtěch. *Základy penologie pro policisty*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2002. ISBN 80-7251-104-1
- 4) ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Kriminální psychologie*. Praha: Eurounion, 1998. ISBN 80-85858-70-3
- 5) ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8
- 6) ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-213-4
- 7) ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9
- 8) DOGOŠI, Michal., HRBEK, Jiří a kol. *Soudní lékařství pro policisty*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2003. ISBN 80-7251-127-0
- 9) DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4
- 10) DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). s.389-390 ISBN 978-80-247-4371-4
- 11) GARBARINO, James. *Listening To Killers. Lessons Learned from My 20 Years as a Psychological Expert Witness in Murder Cases*. Oakland, California: University of California Press, 2015. ISBN 978-0-520-28286-5
- 12) GŘIVNA, Tomáš., SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5
- 13) HOLCR, Květoň a kol. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2009. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-23-3
- 14) HENDRYCH, Igor. *Vybrané kapitoly z penologie*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2010. ISBN 978-80-7248-574-1
- 15) HOFMANOVÁ, Jiřina. *Behaviorální analýza: metoda sestavování kriminálního profilu pachatele: antologie násilí*. Praha: Jaroslav Hofman, 2010. ISBN 978-80-904379-0-6
- 16) HUBÁLEK, Michal., ŠTĚPÁNKOVÁ Martina., ZAMBOJ Ladislav. *Trh práce a diskriminace: Po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody*. Praha: Poradna pro občanství, občanská a lidská práva, 2008. ISBN 978-80-254-2662-3

- 17) HYHLÍK, František., NAKONEČNÝ, Milan. *Malá encyklopedie současné psychologie*. 2. doplněné vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977
- 18) CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3
- 19) CHMELÍK Jan a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. Praha: Linde Praha, 2009. ISBN 978-80-7201-785-0
- 20) CHMELÍK Jan., NOVOTNÝ František., STOČESOVÁ Simona. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-583-8
- 21) JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3
- 22) KONRÁD, Zdeněk a kol. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0
- 23) KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-082-2
- 24) KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 2. vydání. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643-9
- 25) KUČHTA, Josef., VÁLKOVÁ, Helena. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. Beck, 2005. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-717-9813-4
- 26) MAŘÁDEK, Vladimír. *Vězeňství*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2005. ISBN 80-7368-002-5
- 27) MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4580-0
- 28) MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: C. H. Beck, 2001. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-362-0
- 29) MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: [určeno] pro posluchače právnické fakulty Univerzity Karlovy*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1
- 30) NAHODIL, Tomáš. Význam modu operandi a signatury pachatele při vyšetřování sexuálních vražd a sexuálně motivovaných trestných činů. *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2016, č. 1, s. 3–20.
- 31) NOVOTNÝ František a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-651-4
- 32) NOVOTNÝ, Oto., ZAPLETAL, Josef a kol. *Kriminologie*. 2. přepracované vydání. Praha: ASPI, 2004a. ISBN 80-735-7026-2
- 33) NOVOTNÝ, Oto., ZAPLETAL, Josef a kol.: *Kriminologie*. 3. přepracované vydání. Praha: ASPI, 2008. ISBN 80-7357-026-2
- 34) OSMANČÍK, Otakar. *Násilná kriminalita*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1992
- 35) PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-042-0

- 36) PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2
- 37) PRÁŠKOVÁ Helena. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-456-8
- 38) RYBÁŘ, Miroslav a kol. *Kriminalistika: metodika vyšetřování vybraných druhů trestných činů*. Plzeň: NAVA, 2008. ISBN 978-80-7211-275-3
- 39) ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6
- 40) STACH, Jan. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha: Vydavatelství PA ČR 2005. ISBN 80-7251-194-7
- 41) STACH, Jan. Metodiky vyšetřování vražd. *Kriminalistický sborník SPECIAL*, 2006, č. II. s. 1-19
- 42) STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3
- 43) ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7
- 44) ŠÁMAL, Pavel, GRIVNA, Tomáš. *Trestní řád: komentář*. 7. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0.
- 45) ŠTASTNÁ, Lenka., ŠUCHA, Matúš. *Drogy a ohrožené skupiny mladých lidí*. Praha: Centrum adiktologie, Psychiatrická klinika, 1. lékařská fakulta, Univerzita Karlova v Praze, 2010. ISBN 978-80-254-6807-4
- 46) ŠTĚRBA, Vladislav. *Penologie*. Praha: Armex, 2007. ISBN 978-80-86795-48-5
- 47) TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2982-4
- 48) VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 5. vydání. Praha: Portál. 2012. ISBN 978-80-262-0225-7
- 49) VÁLKOVÁ, Helena., KUČHTA, Josef a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-429-2
- 50) VÁLKOVÁ, Helena., KUČHTA, Josef. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-732-3
- 51) VYHLÍDALOVÁ, Pavla. K otázce psychologického profilování. *Československá kriminalistika*. 1990, č. 1-2
- 52) ZÁHORSKÁ, Jindřiška. *Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů*. 1. vydání. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-236-2
- 53) ZAPLETAL, Josef., *Úmyslná usmrcení (kriminologická a trestněprávní studie)* 1. vydání. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR, 1980
- 54) ZOUBKOVÁ, Ivana., MOULISOVÁ, Marcela. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha. Armex, 2004. ISBN 80-86795-05-5
- 55) <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

Právní předpisy

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

SEZNAM TABULEK

TABULKA 1 – POČET TRESTNÝCH ČINŮ VRAŽDY ZA ROK 2022.....	48
TABULKA 2 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU LEDEN 2022.....	61
TABULKA 3 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU ÚNOR 2022.....	62
TABULKA 4 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU BŘEZEN 2022.....	63
TABULKA 5 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU DUBEN 2022.....	64
TABULKA 6 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU KVĚTEN 2022.....	65
TABULKA 7 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU ČERVEN 2022.....	66
TABULKA 8 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU ČERVENEC 2022.....	67
TABULKA 9 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU SRPEN 2022.....	68
TABULKA 10 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU ZÁŘÍ 2022.....	69
TABULKA 11 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU ŘÍJEN 2022.....	70
TABULKA 12 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU LISTOPAD 2022.....	71
TABULKA 13 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU PROSINEC 2022.....	72
TABULKA 14 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU ZA ROK 2022.....	73
TABULKA 15 - POČET TRESTNÝCH ČINŮ ZA ROK 2022.....	74
TABULKA 16 - POČET VRAŽD ZA ROK 2022.....	75

SEZNAM GRAFŮ

GRAF 1 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU LEDEN 2022.....	61
GRAF 2 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU ÚNOR 2022.....	62
GRAF 3 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU BŘEZEN 2022.....	63
GRAF 4 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU DUBEN 2022.....	64
GRAF 5 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU KVĚTEN 2022.....	65
GRAF 6 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU ČERVEN 2022.....	66
GRAF 7 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU ČERVENEC 2022.....	67
GRAF 8 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU SRPEN 2022.....	68
GRAF 9 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU ZÁŘÍ 2022.....	69
GRAF 10 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU ŘÍJEN 2022.....	70
GRAF 11 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU LISTOPAD 2022.....	71
GRAF 12 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU PROSINEC 2022.....	72
GRAF 13 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU ZA ROK 2022.....	73
GRAF 14 – POČET TRESTNÝCH ČINŮ ZA ROK 2022.....	74
GRAF 15 – TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU ZA ROK 2022.....	75

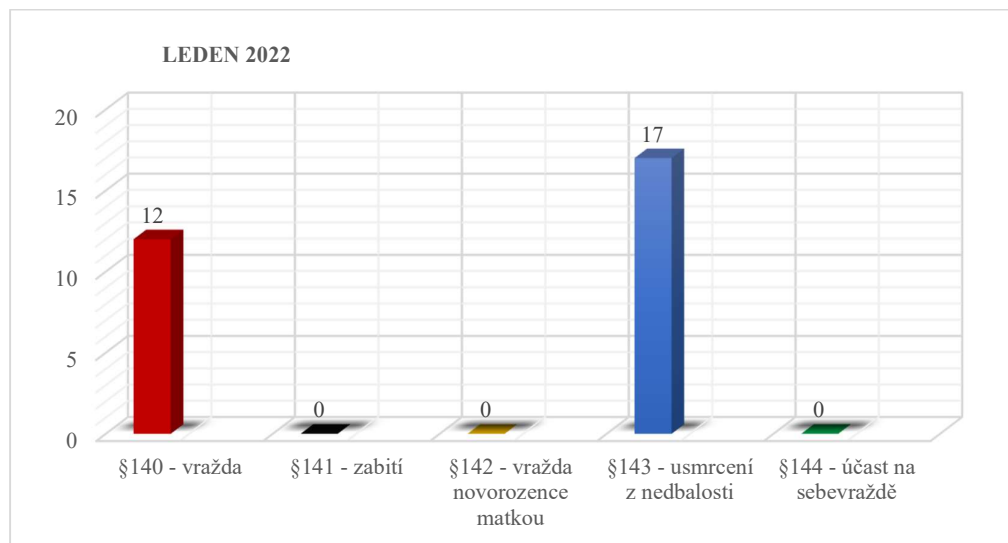
SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHY

Tabulka č. 2 - trestné činy proti životu leden 2022

TRESTNÉ ČINY PRO ŽIVOTU – LEDEN 2022	
	počet
§140 - vražda	12
§141 - zabití	0
§142 - vražda novorozence matkou	0
§143 - usmrcení z nedbalosti	17
§144 - účast na sebevraždě	0

Graf č. 1 – trestné činy proti životu leden 2022

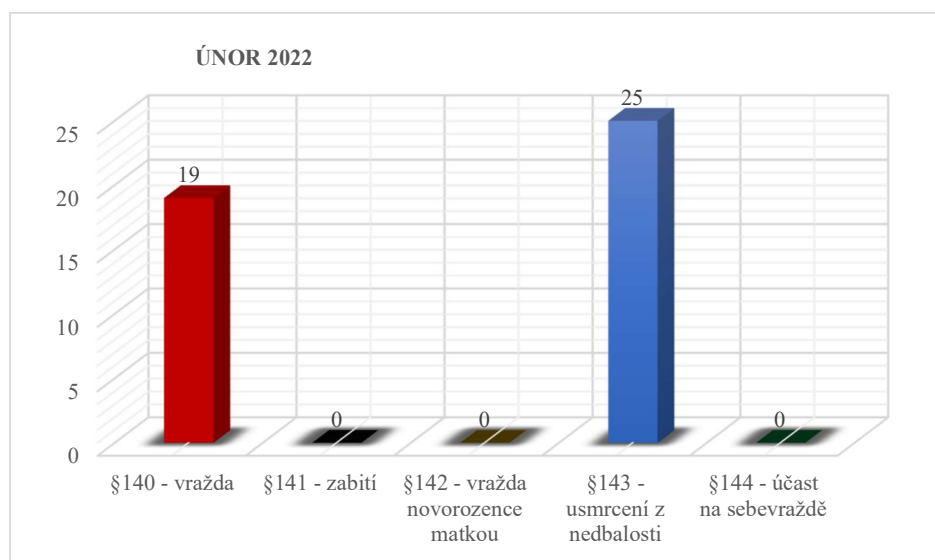

Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

Tabulka č. 3 - trestné činy proti životu únor 2022

TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU – ÚNOR 2022	
	počet
§140 - vražda	19
§141 - zabití	0
§142 - vražda novorozence matkou	0
§143 - usmrcení z nedbalosti	25
§144 - účast na sebevraždě	0

Graf č. 2 – trestné činy proti životu únor 2022

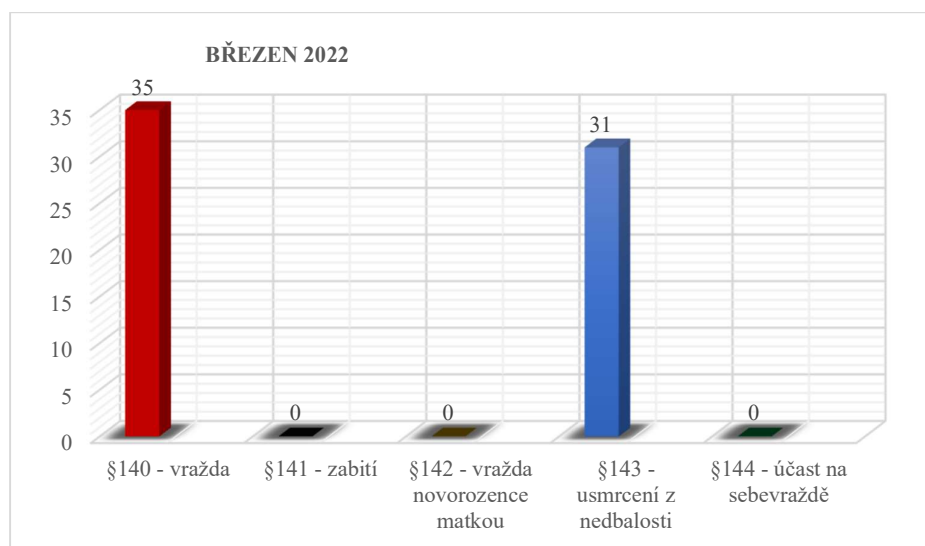

Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

Tabulka č. 4 - trestné činy proti životu březen 2022

TRESTNÉ ČINY PRO ŽIVOTU - BŘEZEN 2022	
	počet
§140 - vražda	35
§141 - zabití	0
§142 - vražda novorozence matkou	0
§143 - usmrcení z nedbalosti	31
§144 - účast na sebevraždě	0

Graf č.3 - trestné činy proti životu březen 2022

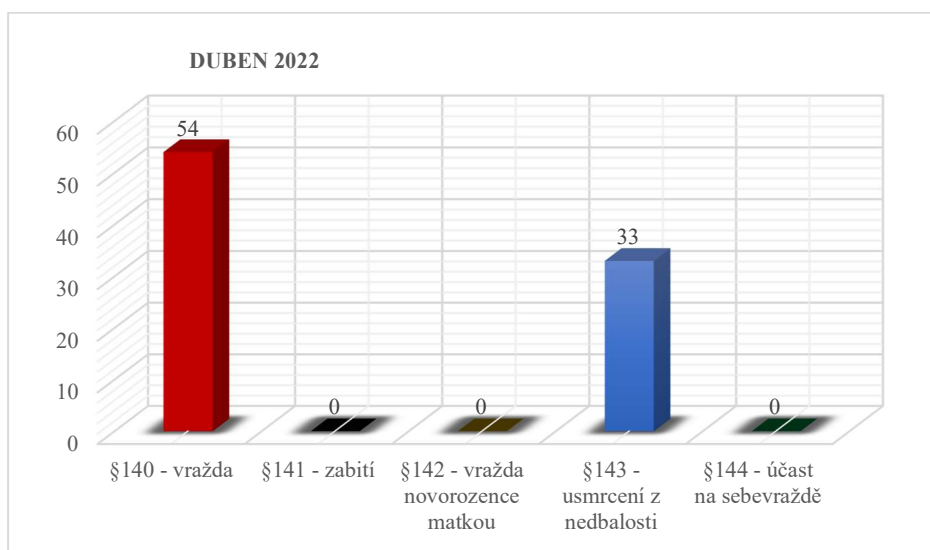

Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

Tabulka č. 5 - trestné činy proti životu duben 2022

TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU - DUBEN 2022	
	počet
§140 - vražda	54
§141 - zabití	0
§142 - vražda novorozence matkou	0
§143 - usmrcení z nedbalosti	33
§144 - účast na sebevraždě	0

Graf č.4 - trestné činy proti životu duben 2022

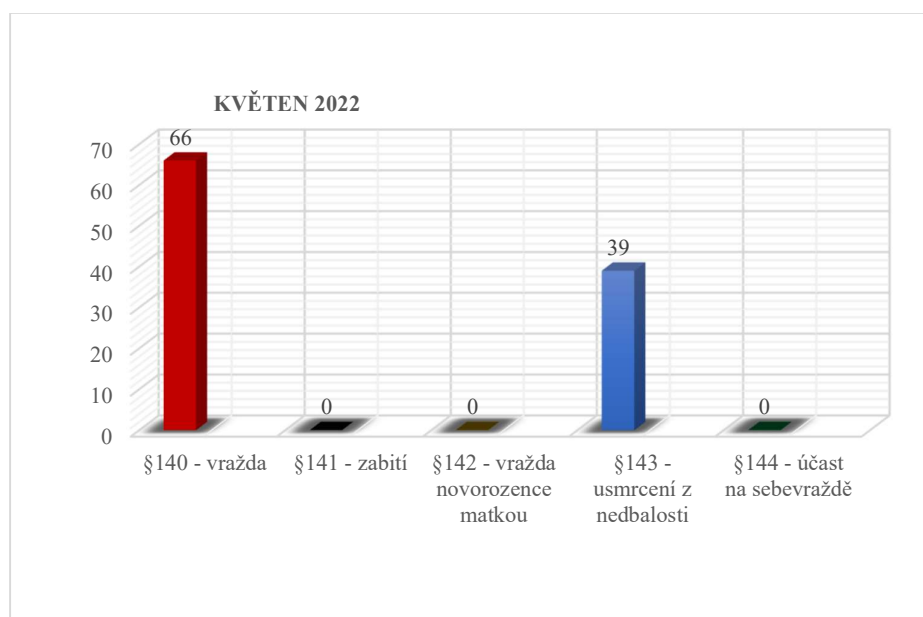

Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

Tabulka č. 6 - trestné činy proti životu květen 2022

TRESTNÉ ČINY PRO ŽIVOTU – KVĚTEN 2022	
	počet
§140 - vražda	66
§141 - zabití	0
§142 - vražda novorozence matkou	0
§143 - usmrcení z nedbalosti	39
§144 - účast na sebevraždě	0

Graf č.5 - trestné činy proti životu květen 2022

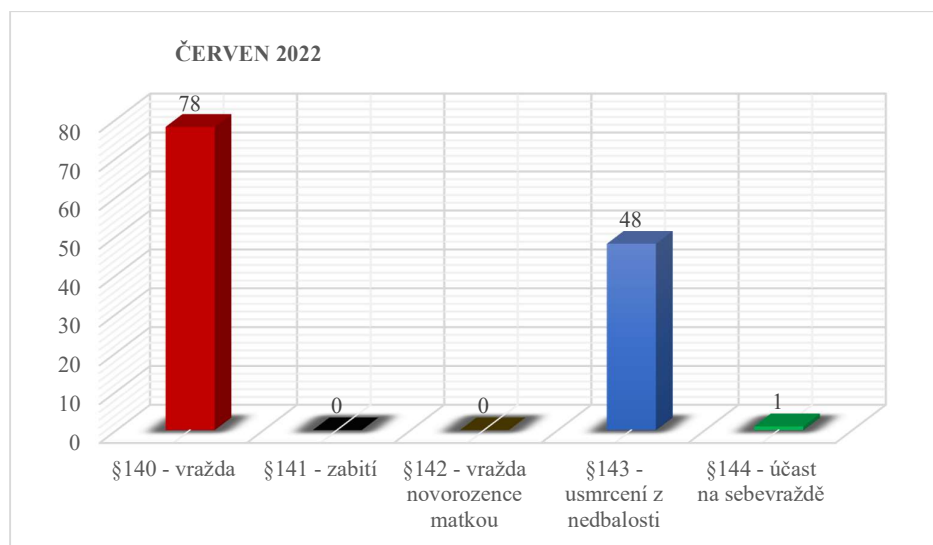

Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

Tabulka č. 7 - trestné činy proti životu červen 2022

TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU - ČERVEN 2022	
	počet
§140 - vražda	78
§141 - zabití	0
§142 - vražda novorozence matkou	0
§143 - usmrcení z nedbalosti	48
§144 - účast na sebevraždě	1

Graf č.6 – trestné činy proti životu červen 2022

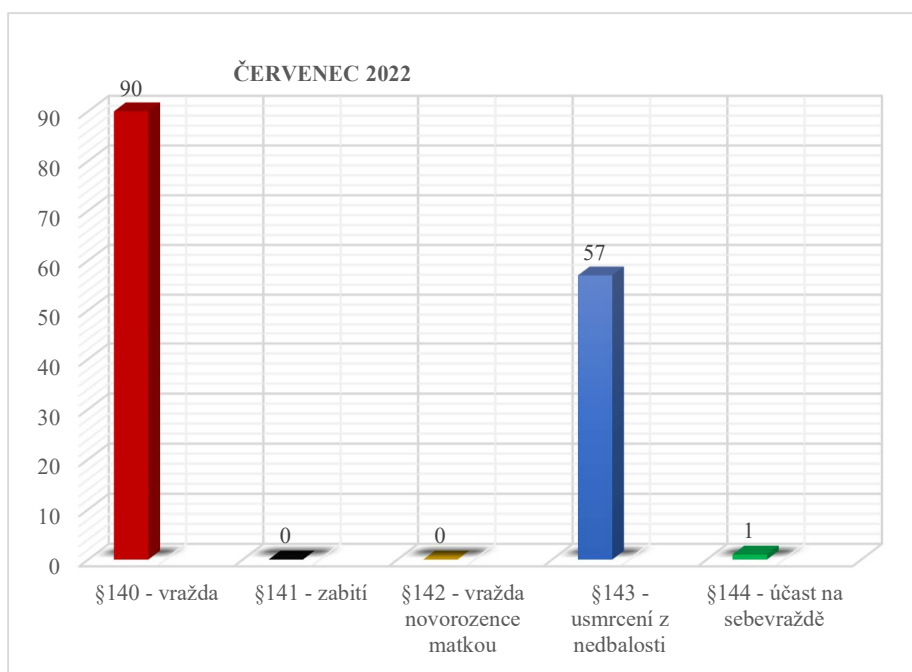

Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

Tabulka č. 8 – trestné činy proti životu červenec 2022

TRESTNÉ ČINY PRO ŽIVOTU – ČERVENEC 2022	
	počet
§140 - vražda	90
§141 - zabití	0
§142 - vražda novorozence matkou	0
§143 - usmrcení z nedbalosti	57
§144 - účast na sebevraždě	1

Graf č.7 – trestné činy proti životu červenec 2022

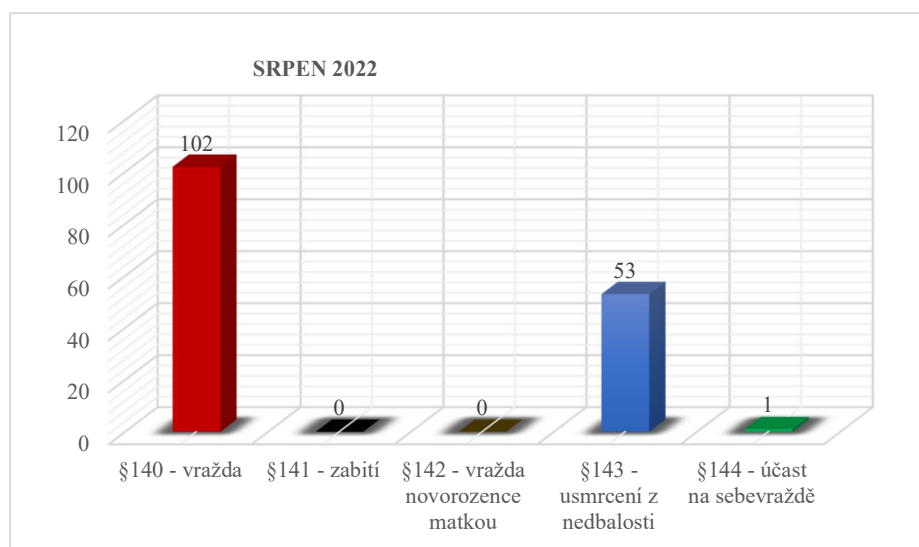

Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

Tabulka č. 9 - trestné činy proti životu srpen 2022

TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU - SRPEN 2022	
	počet
§140 - vražda	102
§141 - zabití	0
§142 - vražda novorozence matkou	0
§143 - usmrcení z nedbalosti	53
§144 - účast na sebevraždě	1

Graf č.8 - trestné činy proti životu srpen 2022

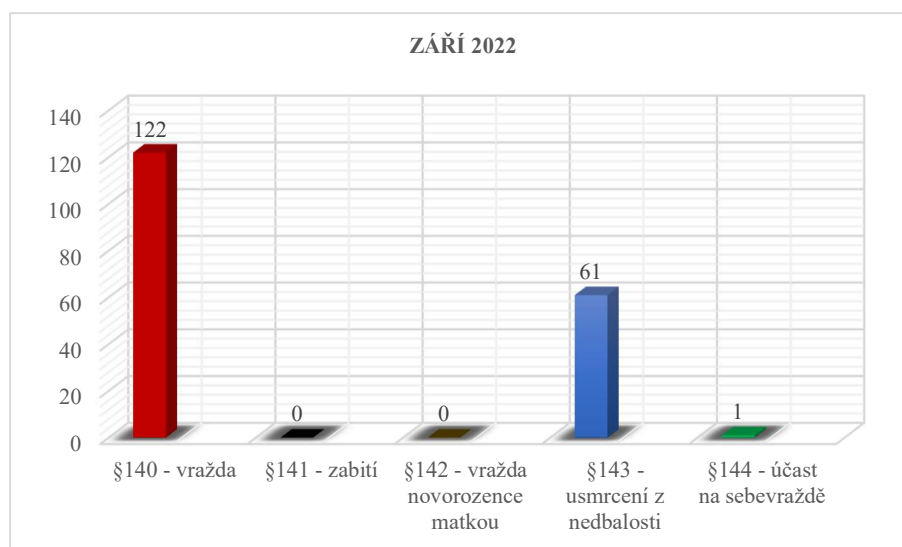

Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

Tabulka č. 10 - trestné činy proti životu září 2022

TRESTNÉ ČINY PRO ŽIVOTU - ZÁŘÍ 2022	
	počet
§140 - vražda	122
§141 - zabití	0
§142 - vražda novorozence matkou	0
§143 - usmrcení z nedbalosti	61
§144 - účast na sebevraždě	1

Graf č.9 - trestné činy proti životu září 2022

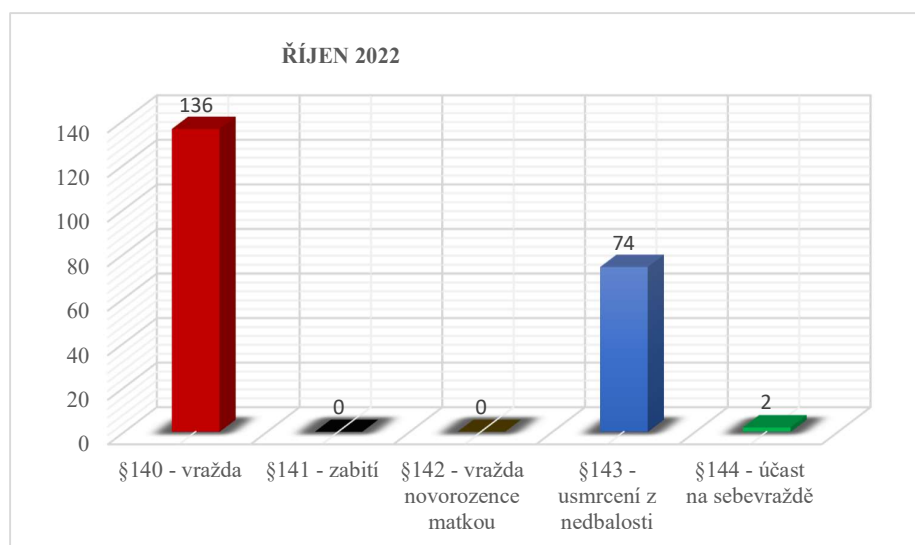

Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

Tabulka č.11 - trestné činy proti životu říjen 2022

TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU - ŘÍJEN 2022	
	počet
§140 - vražda	136
§141 - zabití	0
§142 - vražda novorozence matkou	0
§143 - usmrcení z nedbalosti	74
§144 - účast na sebevraždě	2

Graf č.10 - trestné činy proti životu říjen 2022

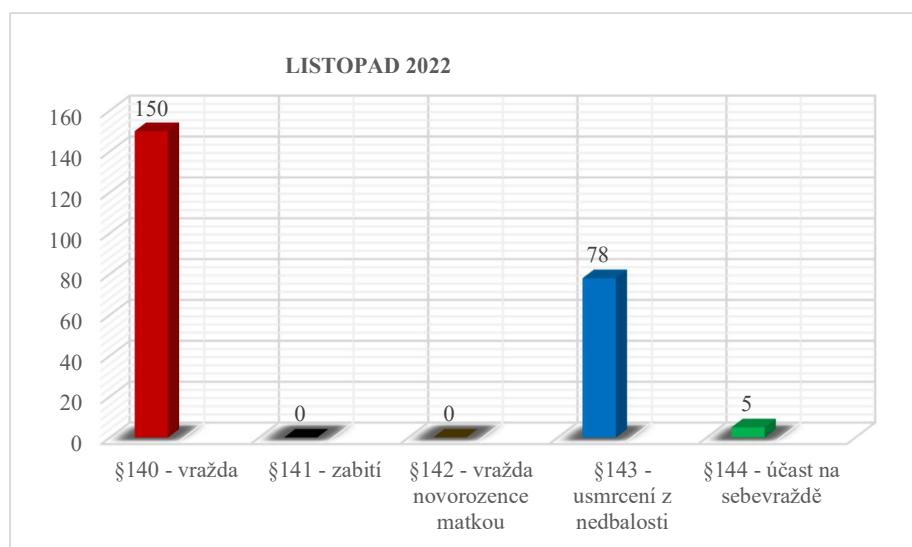

Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

Tabulka č.12 - trestné činy proti životu listopad 2022

TRESTNÉ ČINY PRO ŽIVOTU - LISTOPAD 2022	
	počet
§140 - vražda	150
§141 - zabití	0
§142 - vražda novorozence matkou	0
§143 - usmrcení z nedbalosti	78
§144 - účast na sebevraždě	5

Graf č.11 – trestné činy proti životu listopad 2022

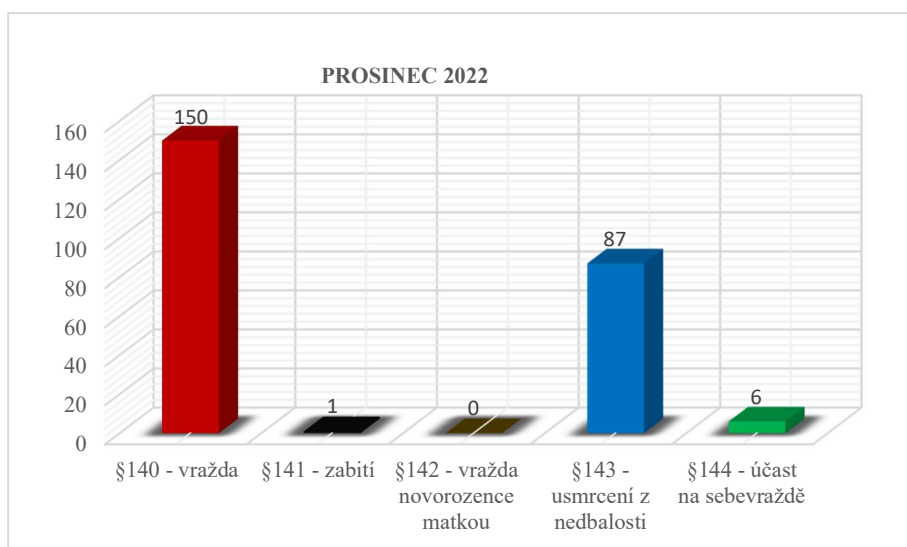

Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

Tabulka č. 13 – trestné činy proti životu prosinec 2022

TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU - PROSINEC 2022	
	počet
§140 - vražda	150
§141 - zabití	1
§142 - vražda novorozence matkou	0
§143 - usmrcení z nedbalosti	87
§144 - účast na sebevraždě	6

Graf č.12 – trestné činy proti životu prosinec 2022

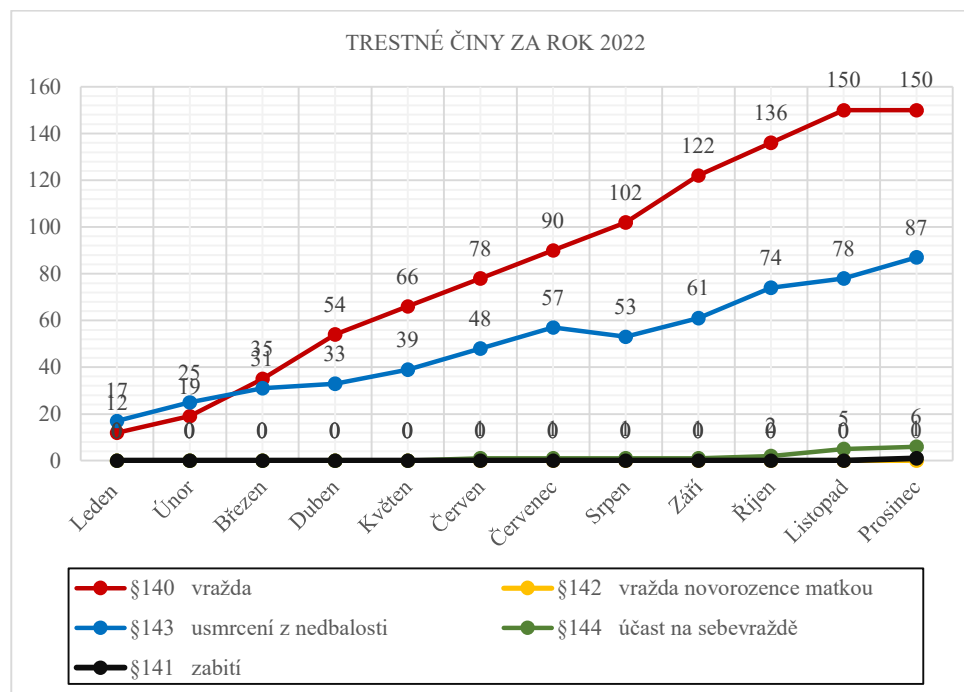
Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

ROČNÍ PŘEHLED

Tabulka č.14 – trestné činy proti životu za rok 2022

TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU ROK 2022					
Trestný čin proti životu	§140 vražda	§141 zabití	§142 vražda novorozence matkou	§143 usmrcení z nedbalosti	§144 účast na sebevraždě
Leden	12	0	0	17	0
Únor	19	0	0	25	0
Březen	35	0	0	31	0
Duben	54	0	0	33	0
Květen	66	0	0	39	0
Červen	78	0	0	48	1
Červenec	90	0	0	57	1
Srpen	102	0	0	53	1
Září	122	0	0	61	1
Říjen	136	0	0	74	2
Listopad	150	0	0	78	5
Prosinec	150	1	0	87	6

Graf č. 13 – trestné činy proti životu za rok 2022

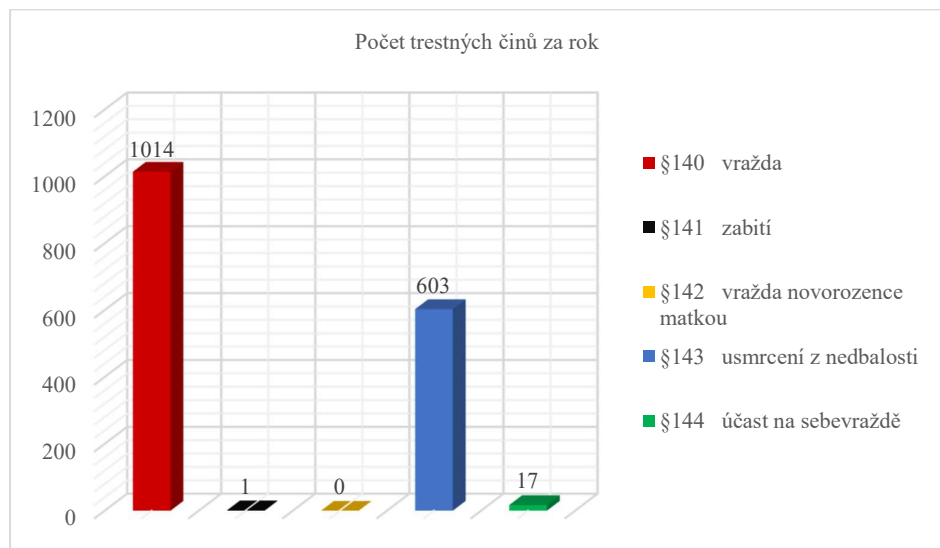
Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

ROČNÍ PŘEHLED

Tabulka č. 15 Počet trestných činů za rok 2022

Tresné činy proti životu	§140 vražda	§141 zabití	§142 vražda novorozence matkou	§143 usmrcení z nedbalosti	§144 účast na sebevraždě
Počet trestných činů za rok	1014	1	0	603	17

Graf č. 14 – Počet trestných činů za rok 2022

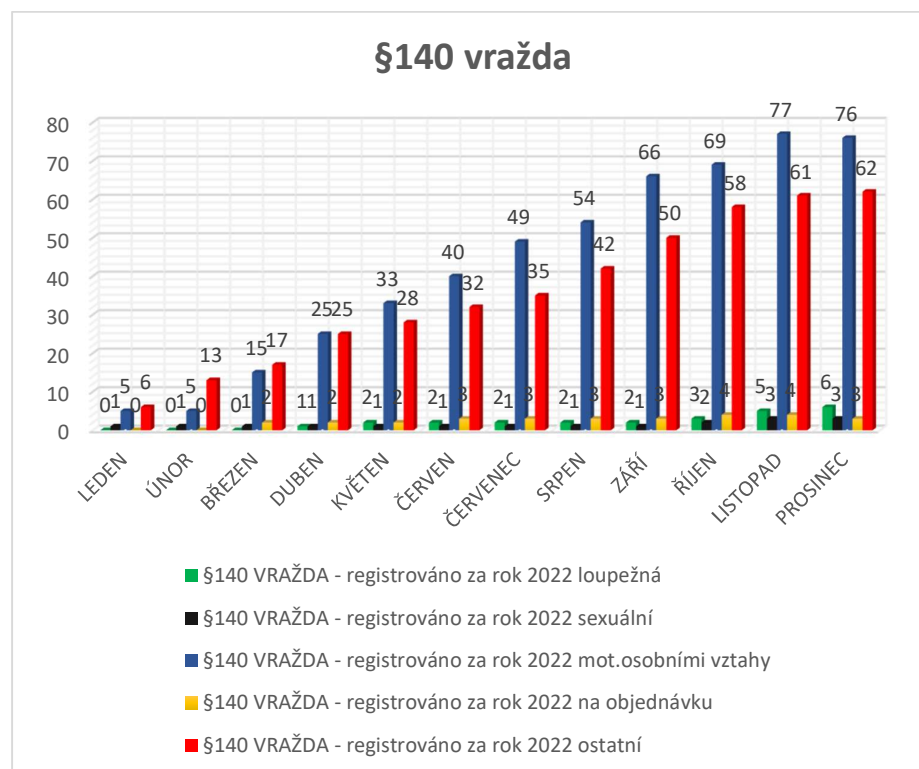
Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

ROČNÍ PŘEHLED – VRAŽDY ZA ROK 2022

Tabulka č. 16 Počet vražd za rok 2022

§140 VRAŽDA - registrováno za rok 2022					
	loupežná	sexuální	mot.osobními vztahy	na objednávku	ostatní
LEDEN	0	1	5	0	6
ÚNOR	0	1	5	0	13
BŘEZEN	0	1	15	2	17
DUBEN	1	1	25	2	25
KVĚTEN	2	1	33	2	28
ČERVEN	2	1	40	3	32
ČERVENEC	2	1	49	3	35
SRPEN	2	1	54	3	42
ZÁŘÍ	2	1	66	3	50
ŘÍJEN	3	2	69	4	58
LISTOPAD	5	3	77	4	61
PROSINEC	6	3	76	3	62
CELKEM	25	17	514	29	429

Graf č. 15 – trestné činy proti životu za rok 2022

Zdroj: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>